

Projektas
Nr. TSP-62
2024-03-18

KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL 2023–2029 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS STRATEGIJOS TVIRTINIMO

2024 m. kovo d. Nr. TS-
Kazlų Rūda

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 straipsnio 4 dalimi, 16 straipsnio 1 dalimi, Tvarios miesto plėtros strategijų ir funkcinių zonų strategijų rengimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo, patvirtintino Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023-01-19 įsakymu Nr. 1V-30 „Dėl Tvarios miesto plėtros strategijų ir funkcinių zonų strategijų rengimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 53 punktu ir atsižvelgdama į Marijampolės regiono plėtros tarybos 2024-02-15 raštą Nr. D-27 „Dėl Marijampolės regiono funkcinės zonos strategijos tvirtinimo“ Kazlų Rūdos savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

1. Patvirtinti 2023–2029 m. Marijampolės regiono funkcinės zonos strategiją (pridedama).
2. Įgalioti Kazlų Rūdos savivaldybės merą Mantą Varašką pasirašyti susitarimą dėl 2023–2029 m. Marijampolės regiono funkcinės zonos strategijos įgyvendinimo (pridedama).
3. Paskelbti šį sprendimą Kazlų Rūdos savivaldybės interneto svetainėje www.kazluruda.lt.

Šis sprendimas per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (Laisvės al. 36, 44240 Kaunas) arba Regionų administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, 44312 Kaunas) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Mantas Varaška

PATVIRTINTA
Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2024 m.
kovo d. sprendimu Nr.

2023–2029 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS STRATEGIJA

I SKYRIUS TERITORIJA, KURIOJE ĮGYVENDINAMA STRATEGIJA

Marijampolės regiono funkcinė zona (toliau – FZ) apima penkias Marijampolės apskrities savivaldybes – Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono, kurių gyventojų skaičius ir teritorijos plotas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. Marijampolės regiono FZ sudarančių savivaldybių plotas ir gyventojų skaičius 2023 m. pradžioje¹

Savivaldybė	Teritorija (žemės plotas), km ²	Nuolatinių gyventojų skaičius, asmenys
Marijampolės apskritis	4.466	135.787
Kalvarijos	440	9.874
Kazlų Rūdos	554	10.908
Marijampolės	755	54.606
Šakių rajono	1.454	25.973
Vilkaviškio rajono	1.263	34.426

Atlikus teritorijos, kurioje numatoma įgyvendinti FZ strategiją, analizę, **nustatyti esami socialiniai ir ekonominiai ryšiai ir prielaidos kurti naujus socialinius ir ekonominių ryšius**, sudarančius sąlygas bendrai savivaldybių veiklai, vykdant verslo ir turizmo plėtros funkciją bei užtikrinant visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.

Skatinant verslo plėtrą² didžiausią potencialą turinčiose regiono savivaldybėse įrengiant trūkstamą infrastruktūrą investicijoms pritraukti, tikslinga išnaudoti esamus Marijampolės regiono savivaldybių socialinius ir ekonominius ryšius, kuriuos pagrindžia gyventojų judėjimo regione duomenys. Tam sąlygas sudaro išvystyta regiono susisiekimo infrastruktūra ir regiono geografinė padėtis – Marijampolės regionas pasienyje su Lenkija esantis regionas, kertamas Via Baltica ir Rail Baltica transporto koridorių, kurių plėtra šiuo metu vyksta ir yra numatyta artimiausių metų perspektyvoje.

Įvertinus Marijampolės regiono įvairių kelių ruožų vidutinio metinio paros eismo intensyvumo duomenis³ (1 priedas) darytina išvada, kad regiono gyventojai juda regiono viduje (pvz., pagrindiniame transporto koridoriuje – Via Baltica judėjimo srautai regiono viduje intensyvesni nei atkarpose prie regiono ribos Kauno regiono ir Lenkijos kryptimis), transporto srautai nukreipti regiono centro link bei tarp regiono miestų. Intensyvios transporto srautų judėjimo apimtys regiono viduje liudija bendrą regiono darbo rinką ir atitinkamai esamus socialinius ir ekonominius ryšius tarp regiono savivaldybių.

Bendrą regiono darbo rinką rodo ir gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) bei jo persikirstymo tarp savivaldybių duomenys (2 lentelė). Duomenų apie GPM analizė atskleidžia, kad kiekvienos savivaldybės iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių gaunama GPM dalis sudaro nuo 3 iki 35 proc.

¹ Valstybės duomenų agentūra;

² Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 dalis;

³ Susisiekimo ministerija, Eismo sąlygų žemėlapis, <https://eismoinfo.lt/#/>;

Didesnė GPM dalis gaunama iš teritoriškai besiribojančių savivaldybių (pvz., Vilkaviškio rajono savivaldybės atveju iš Marijampolės ir Kazlų Rūdos savivaldybių; Marijampolės savivaldybės atveju iš Kazlų Rūdos ir Vilkaviškio rajono savivaldybių ir t. t.). Tai leidžia teigti, kad darbo jėga juda tarp regiono savivaldybių.

2 lentelė. Duomenys apie GPM įmokas 2016 m. į Marijampolės regiono savivaldybių biudžetus⁴

Savivaldybė, kuri gavo kitų Marijampolės regiono savivaldybių paskirstytas GPM įmokas	Iš viso	Marijampolės regiono savivaldybė, kuri paskirstė gautas GPM įmokas, tūkst. eurų					Savivaldybėje sumokamo GPM dalis, proc.	Iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių gauta GPM dalis, proc.
		Kalvarijos	Kazlų Rūdos	Marijampolės	Šakių rajono	Vilkaviškio rajono		
Kalvarijos	1.751,5	659,7	4,7	592,3	4,4	14,5	38	35
Kazlų Rūdos	2.735,5	1,4	1.552,2	211,4	8,4	13,0	57	9
Marijampolės	17.427,1	125,5	155,6	12.425,6	39,9	230,2	71	3
Šakių rajono	7.252,9	0,7	18,0	490,4	4.158,2	50,1	57	8
Vilkaviškio rajono	7.323,4	8,1	104,5	1.175,9	75,4	3.656,8	50	19

Faktą dėl egzistuojančių Marijampolės regiono savivaldybių socialinių ir ekonominių ryšių, sąlygotų bendros regiono darbo rinkos, pagrindžia ir atliktos Marijampolės regiono didžiausių darbuotojų skaičių turinčių įmonių⁵ apklausos duomenys. Jie parodė, kad visose apklaustose įmonėse dirbo darbuotojai iš kitų regiono savivaldybių. Šakių rajono savivaldybės įmonėse dažniausiai dirbo Vilkaiviškio rajono savivaldybės gyventojai, Marijampolės savivaldybės – Kalvarijos ir Vilkaiviškio rajono, Vilkaiviškio rajono – Kalvarijos, Marijampolės ir Šakių rajono savivaldybių gyventojai. Iš apklaustų Marijampolės regiono įmonių didžioji dalis nurodė, kad darbuotojai, atvykstantys iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių, sudaro tarp 30 ir 50 proc. visų darbuotojų.

Tai, kad Marijampolės regiono savivaldybių darbo jėga traktuojama kaip bendra regiono darbo jėgos pasiūla, pagrindžia ir Marijampolės regione veikiančios Marijampolės laisvosios ekonominės zonos (toliau – LEZ) strategija pritraukiant investicijas. LEZ, kurios 89 proc. teritorijos yra subnuomota investuotojams, veiklos praktika remiasi faktu, kad Marijampolės regiono privalumai – bendra viso regiono darbo rinka. Tai yra, pristatant Marijampolės LEZ potencialiems investuotojams akcentuojamas viso Marijampolės regiono darbo jėgos potencialas⁶.

Vertinat kiekvienoje Marijampolės regiono savivaldybėje veikiančių didžiausių įmonių⁷ veiklos sritis, jos pasižymi panašia gamybine specializacija: plėtojama maisto, medienos, metalo pramonės šakos. Šių veiklos sričių įmonės didesne ar mažesne apimtimi būdingos visoms Marijampolės regiono savivaldybėms. Tai rodo panašia gamybine specializacija pasižyminčius ekonominius ryšius tarp regiono savivaldybių.

Gyventojų judėjimo regiono viduje ir socialinių ekonominių ryšių kryptis tarp regiono savivaldybių pagrindžia ir 3–5 metų vaikų, ugdomų savivaldybėje, bet gyvenančių kitoje ir ugdomų ne savivaldybės mokyklose duomenys. Atskirose regiono savivaldybėse tokių vaikų dalis sudaro nuo 6 iki 14 proc. Tose savivaldybėse, kuriose sudarytos geresnės sąlygos verslo plėtrai, daugiau materialinių investicijų bei atitinkamai gerai apmokamų darbo

⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos informacija apie biudžeto pajamas, <https://www.vmi.lt/evmi/ataskaitu-archyvas> (2016-12-31 duomenys). Nuo 2017-01-01 pasikeitė GPM paskirstymo tvarka, todėl neatliekami GPM perskaičiavimai pagal įmonių ir gyventojų prisiregistruotų tam tikroje savivaldybėje sumokėtą GPM;

⁵ 2023 m. rugsėjo mėn. buvo atlikta Marijampolės regiono įmonių, kuriose bendras dirbančių apdraustųjų skaičius 2023 m. rugsėjo mėn. duomenimis buvo 3167 apdraustieji, apklausa;

⁶ UAB Marijampolės laisvosios ekonominės zonos valdymo bendrovė, <https://www.balticfez.lt/wp-content/uploads/2023/02/PPT-v5.pdf>;

⁷ Pagal [Atvira Sodra](#) pateiktus savivaldybėse veikiančių įmonių apdraustųjų skaičiaus duomenis;

vieta (Marijampolės ir Kazlų Rūdos savivaldybės), daugiau atvykstančių į jas dirbti, tad atitinkamai daugiau vaikų, ugdomų tų savivaldybių ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kurių gyvenamoji vieta yra kitoje savivaldybėje (3 lentelė).

3 lentelė. FZ savivaldybėse ugdomų 3-5 metų vaikų 2022–2023 m. duomenys⁸

Savivaldybė	Savivaldybėje ugdomų 3-5 metų vaikų, kurie gyvena kitoje savivaldybėje, dalis proc.	Savivaldybės 3-5 metų vaikų, ugdomų ne savivaldybės mokyklose, dalis proc.	3-5 metų vaikų, kurie gyvena kitoje savivaldybėje ir ugdomų ir kitos savivaldybės mokyklose, skirtumas
Kalvarijos	8,2	19,4	-11,2
Kazlų Rūdos	14,3	10,01	4,3
Marijampolės	8,0	2,9	5,1
Šakių rajono	8,4	10,4	-2,0
Vilkaviškio rajono	6,5	7,3	-0,8

Bendroms savivaldybių veikloms **plėtojant turizmą** regione⁹ ir turizmo išteklius panaudojant regiono darbo vietoms (ypač kaimo vietovėse) kurti, tikslinga panaudoti turimus bendrus turizmo išteklius. Prielaidas tam sudaro Marijampolės regiono istorinis etnografinis kontekstas – dabartinio administracinio Marijampolės regiono (apskrities) ribos praktiškai sutampa su etnografinio Suvalkijos (Sūduvos) regiono¹⁰ ribomis, kas lemia kultūriškai ir istoriškai nulemtą etnografinę identitetą bei atitinkamai bendrus istorinius ir kultūrinius išteklius ir ryšius. Sąlygas turizmo plėtrai sudaro regiono geografinė padėtis, kompaktiškumas ir susisiekimo infrastruktūros išvystymas.

Esami socialiniai ir ekonominiai ryšiai sudaro sąlygas tolesniam **visuomenės sveikatos** paslaugų¹¹ gerinimui. Marijampolės regione Marijampolės visuomenės sveikatos biuras visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas teikia dviejų besiribojančių savivaldybių – Marijampolės bei Kalvarijos – gyventojams (2010 m. balandžio 9 d. sutarties Nr. TS-12 „Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių bendradarbiavimo sutartis dėl visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo“ pagrindu). Tad tolesnės visuomenės sveikatos priežiūros ir stiprinimo paslaugos regione gali būti teikiamos pasinaudojant jau suformuota praktika ir bendradarbiaujant dviem savivaldybėms – Marijampolės savivaldybės turimas potencialas leistų patenkinti Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių poreikius.

Taigi, Marijampolės regiono funkciniai ryšiai jungia regiono gyventojus (bendra tikslinė grupė), viešųjų paslaugų teikėjus, verslą bei profesinio mokymo įstaigas ir sudaro prielaidas bendradarbiavimui.

Teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, žemėlapis

⁸ Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS 2023-07-18 duomenys);

⁹ Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 dalis;

¹⁰ Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas, <https://www.ekgt.lt/etnografiniai-regionai/suvalkija-suduva/>;

¹¹ Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 18 dalis; 7 str. 32 dalis;

2023–2029 m. Marijampolės regiono FZ strategija bus įgyvendinama Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybių teritorijoje.

1 pav. Marijampolės regiono FZ teritorija

II SKYRIUS FUNKCINĖS ZONOS ANALIZĖ

Funkcinės zonos bendros problemos

Šia strategija siekiama spręsti FZ savivaldybėms būdingą problemą – **menką regiono ekonomikos aktyvumą ir nepakankamą visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.**

Marijampolės regiono socialiniai ir ekonominiai rodikliai rodo menką regiono ekonomikos aktyvumą bei skirtumus regiono viduje (2 ir 3 priedai). 2021 m. sukuriama pridėtinė vertė 1 dirbančiajam regione sudarė 20,5 tūkst. eurų ir buvo mažesnė nei šalyje (26,6 tūkst. eurų), materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, sudarė 1,87 tūkst. eurų, šalyje – 3,72 tūkst. eurų. Tiesioginės užsienio investicijos Marijampolės regione net dešimt kartų mažesnės nei vidutiniškai šalyje – 2022 m. šalyje tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, sudarė 10.454 eurus, Marijampolės regione – 1.564 eurus. 2022 m. vidutinis bruto darbo užmokestis regione buvo taip pat mažesnis nei šalies vidurkis (regione – 1.426 eurai, šalyje – 1.787 eurai), o BVP tenkantis 1 gyventojui taip pat ženkliai mažesnis nei vidutiniškai šalyje (Marijampolės regione – 11,8 tūkst. eurų, šalyje – 19,9 tūkst. eurų).

Prasta ekonominė situacija lemia prastus socialinius rodiklius. Skurdo ar socialinėje atskirtyje gyvenančių asmenų dalis Marijampolės regione sudaro daugiau nei trečdali gyventojų: 2022 m. šalyje – 24,6 proc., Marijampolės regione – 37,4 proc., tai prasčiausias rodiklis šalyje. 2022 m. užimtumo lygis (16–64 m. amžiaus gyventojų grupėje) Marijampolės regione siekė 68,3 proc., šalyje – 73,8 proc. Tokia regiono socialinė ekonominė situacija sąlygoja menką regiono patrauklumą, gyventojų skaičiaus mažėjimą bei senėjimą (4 lentelė).

Problema gilina ir tai, kad Marijampolės regione 48,9 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse (tai antras aukščiausias rodiklis šalyje), kuriose mažesnė ūkinių veiklų įvairovė (Marijampolės regione užimtųjų dalis žemės ūkio sektoriuje 2021 m. sudarė 15,3 proc. visų užimtų gyventojų, o tai tris kartus didesnė nei vidutiniškai šalyje (5,3 proc.).

4 lentelė. Marijampolės funkcinės zonos demografinė situacija

Savivaldybė	Kaimo gyventojų dalis 2023 m. pradžioje, proc.	Demografinės senatvės koeficientas 2022 m. pradžioje, asmenys	Gyventojų skaičiaus sumažėjimas 2013-2023 m., proc.
Marijampolės apskritis	48,9	150	13,2
Kalvarijos	59,8	125	16,2
Kazlų Rūdos	49,6	149	14,4
Marijampolės	32,9	138	8,2
Šakių rajono	68,3	174	17,3
Vilkaviškio rajono	56,3	160	16,1

Marijampolės regione aukšti prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumo rodikliai: prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. Marijampolės regione 2021 m. siekė 342,9 atvejus, šalyje – 307 atvejus, išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. Marijampolės regione 2021 m. siekė 562 atvejus, šalyje – 507,6 atvejus. Tai rodo, kad visuomenės sveikatos paslaugos nėra pakankamai efektyvios.

Menkas viso regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas veikia ir ekonomiką, ir socialinę sritį, ir klimato kaitą. Demografiniai procesai didina poreikį racionaliai išdėstyti darbo, poilsio bei gyvenamąsias vietas, siekiant išvengti šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimų.

Marijampolės regiono savivaldybėms, susijusioms socialiniais ir ekonominiais ryšiais, siejamoms bendro etnografinio identiteto bei turinčioms joms visoms būdingas problemas, numato veikti bendrai teikiant paslaugas, kooperuojant turimus išteklius, išnaudojant stiprybes ir taip visoje regiono teritorijoje siekiant kokybinių pokyčių:

- pritraukti investuotojus pritaikant pramonės ir komercinius sklypus ir taip sudaryti sąlygas naujų darbo vietų kūrimui visame regione;
- padidinti regiono turistinį patrauklumą ir regiono matomumą bei žinomumą išnaudojant regiono turizmo išteklius ir kartu sudaryti prielaidas didinti ūkinių veiklų įvairovę, ypač kaimiškosiuose regiono teritorijose;
- padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą ir taip sudaryti prielaidas sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimui.

Įgyvendinant FZ strategiją dėmesys bus skiriamas darnaus vystymosi ir inovatyvumo (sumanumo) principams, savivaldybėms kartu sprendžiant viešųjų paslaugų prieinamumo, aplinkos taršos ir saugumo ir kitas tarpusavyje susijusias problemas, ir užtikrinant ekonominiu požiūriu svarbų racionalų darbo ir gyvenamųjų vietų išdėstymą ir jų jungtis. Aplinkos, klimato kaitos, socialinių ir ekonominių procesų sąveika reikalauja integruotų sprendimų, įgyvendinančių Europos žaliojo kurso strategiją: tiek tiesiogiai mažinant šiltnamio efekto sukeliančių dujų emisiją (pvz., užtikrinant turistų lankomų objektų pasiekimą tvariais būdais – pėsčiomis, dviračiais, vandens transportu), tiek subalansuojant ekonominės infrastruktūros, ekonominei veiklai naudojamų teritorijų tinklą, taip sumažinant ilgų kelionių poreikį ir transporto taršai ir poveikį klimato kaitai.

Problemos sprendimas kartu prisidės prie Kalvarijos savivaldybės 2018–2024 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. T-23), Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2021 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. TS-6), Marijampolės savivaldybės strateginio plėtros iki 2030 metų plano (patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 1-128), Šakių rajono savivaldybės 2018–2024 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T-378), Vilkaviškio rajono savivaldybės 2019-2027 metų strateginio plėtros plano (Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. B-TS-1234) bei 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros plano (patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2023 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. S-1) įgyvendinimo.

Poreikiai, potencialas, bendros problemų priežastys

Aukščiau įvardintą regiono FZ problemą „**menkas regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas**“ sąlygoja vidiniai regiono veiksniai – investicijoms tinkamų pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų trūkumas, neišnaudotas regiono turizmo ir investicijų pritraukimo potencialas, nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas.

Silpnybės (poreikiai):

- Padidinti regiono investicinį patrauklumą (investicijų pritraukimui tinkamų ir greitai išvystomų teritorijų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas) – bendras poreikis Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms;
- Geriau išnaudoti regiono turizmo potencialą (lankymui pritaikytų turizmo objektų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas) – bendras poreikis Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms;
- Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą – poreikis Kalvarijos savivaldybės ir neišnaudotas Marijampolės savivaldybės potencialas.

Žemiau pateikiamas savivaldybių **poreikių**, kurie yra bendri FZ savivaldybėms ir pagrindžia bendrų problemos priežasčių egzistavimą, įvertinimas:

Padidinti regiono investicinį patrauklumą. Prastą regiono ekonominę situaciją, žemą pridėtinę vertę sukurančių verslų dominavimą, menkas materialines ir užsienio investicijas, mažą ūkinių veiklų įvairovę, žemas gyventojų pajamas ir žemą užimtumo lygį lemia nepakankamas regiono investicinis patrauklumas. Tai, kad Marijampolės regione nedarbo lygis aukštesnis, o gyventojų aktyvumas mažesnis nei šalyje, rodo, kad nesant palankioms sąlygoms verslo plėtrai nėra pilnai išnaudojamas regiono darbo jėgos potencialas. Vilkaviškio ir Šakių rajono savivaldybėse, kuriose gyventojų skaičius sudaro 45 proc. visų regiono gyventojų, materialinės investicijos itin žemos, o tai tiesiogiai siejasi ir su žemu darbo užmokesčiu (5 lentelė). Priešingos tendencijos fiksuotinos tose regiono savivaldybėse, kuriose materialinės investicijos aukštos ir atitinkamai didesnis darbo užmokestis, dėl ko šios savivaldybės tampa patrauklesnės verslui ir gyventojams.

5 lentelė. Darbo užmokestis, materialinės investicijos bei mažų ir vidutinių įmonių skaičius Marijampolės funkcinėje zonoje

Savivaldybė	Darbo užmokestis bruto (mėnesinis) 2022 m., EUR	Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui 2021 m., EUR	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., 2023 m. pradžioje, vnt.
Lietuvos Respublika	1.789,0	3.847	35,0
Marijampolės apskritis	1.426,9	1.965	20,2
Kalvarijos	1.360,8	1.163	16,4
Kazlų Rūdos	1.486,1	3.755	19,1
Marijampolės	1.467,4	2.605	26,1
Šakių rajono	1.398,7	1.475	17,3
Vilkaviškio rajono	1.305,1	1.012	14,4

Investicijų pritraukimui ir darbo vietų kūrimui regione nesudarytos reikiamos sąlygos. Kaip pabrėžiama VšĮ Investuok Lietuvoje pateiktose rekomendacijose dėl Marijampolės regiono pasirengimo pritraukti investicijas – gamybos srities investuotojų poreikiai rodo didesnių sklypų poreikį ir paklausą¹². Atlikta Marijampolės regiono savivaldybių apklausa¹³ apie laisvų ir (ar) išnuomotų investicijoms pritaikytų sklypų skaičių ir plotą atskleidė, kad Marijampolės regione nėra investuotojų poreikius atitinkančios greitai išvystomos infrastruktūros, o esami pramoninės, komercinės paskirties sklypai yra

¹² VšĮ Investuok Lietuvoje 2021 m. rugsėjo 6 d. raštas Nr. 2021-661-S „Dėl regiono pasirengimo pritraukti investicijas“;

¹³ Marijampolės regiono savivaldybių administracijų apklausa dėl investicijoms pritaikytų sklypų pasiūlos ir potencialo, vykdyta 2023 m. liepos 3-10 d. el. paštu;

nepritaikyti, juose nėra net bazinės reikiamos infrastruktūros (6 lentelė).

6 lentelė. Investicijoms tinkamos teritorijos (sklypai) Marijampolės funkcinėje zonoje

Savivaldybė	Esami sklypai	Iš jų pilnai pritaikyta investuotojams	Esamų sklypų infrastruktūros trūkumai	Išnuomotų investuotojams sklypų plotas
Kalvarijos	7 sklypai (viso 12,0026 ha)	Nėra	Trūksta vandens ir nuotekų tinklų, elektros visiems sklypams, privažiavimo kelių – 5 sklypams	Nėra
Kazlų Rūdos	Nėra	Nėra	Nėra	Nėra
Marijampolės	2 sklypai (viso 8,2572 ha)	Nėra	Šiuo metu vyksta susisiekimo, vandens ir nuotekų sistemų, elektros ir kt. infrastruktūros įrengimas	69,4728 ha
Šakių rajono	3 sklypai (viso 5,5078 ha)	Nėra	Trūksta privažiavimo kelių, vandens ir nuotekų tinklų, elektros linijos	Nėra
Vilkaviškio rajono	6 sklypai (viso 25,6975 ha)	Nėra	Trūksta inžinerinės infrastruktūros	Nėra

Investicijoms tinkamų sklypų su įrengta reikiama infrastruktūra trūkumas riboja regiono vystymąsi, mažina regiono konkurencingumą ir patrauklumą. Poreikis sukurti ir pritaikyti infrastruktūrą investicijų pritraukimui aktualiausias didžiausių gyventojų skaičių ir potencialą turinčiose regiono savivaldybėse – Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse. Sukūrus investicijoms tinkamą infrastruktūrą būtinas ir regiono žinomumo didinimas konsoliduojant pastangas ir pristatant kaip patrauklų investicijoms regioną, turintį bendrą darbo rinką (rinkodaros priemonės, IT sprendimai).

Geriau išnaudoti regiono turizmo potencialą. Marijampolės regione beveik pusė gyventojų gyvena kaimo vietovėse, žymiai didesnė užimtųjų dalis Marijampolės regione nei bendrai Lietuvoje dirba žemės ūkio srityje (istorinė tendencija), o tai rodo menką ūkinių veiklų įvairovę. Mažą ūkinių veiklų įvairovę (ypač kaimiškose vietovėse) lemia ir neišnaudojamas turizmo srities potencialas. Marijampolės regiono FZ savivaldybės negali konkuruoti rekreacijos, turizmo paslaugų sektoriuose su kitais regionais, kadangi trūksta lankymui pritaiktų turizmo objektų, neišvystyta bendra turizmo objektų infrastruktūra. Tai pagrindžia ir nacionaliniu lygiu atlikti turizmo sektoriaus tyrimai. Remiantis Turizmo sektoriaus plėtros tyrimu¹⁴, viena turizmo sektoriaus resursų trūkumus rodančių silpnųjų – siaura atvykstamojo turizmo produktų pasiūla Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Alytuje. Dėl to turistai Marijampolės regioną renkasi trumpoms kelionėms. Remiantis Vietinio turizmo tyrimo ataskaitos¹⁵ duomenimis, su nakvyne keliaujantys vietos turistai Marijampolės apskritį renkasi retai (sudaro 3 proc. visų kelionių) ir vyksta savaitgaliui (ne kasmetinėms atostogoms) – 2022 m. mažiausias nakvynių skaičius, tenkantis vienam turistui, buvo Marijampolės apskrityje (1,6 nakvynės).

Remiantis Vietinio turizmo tyrimo ataskaita, keliautojai daugiausiai dėmesio skiria apgyvendinimo paslaugų kainos ir kokybės santykiui, bendrai vietos infrastruktūrai ir lankytinų gamtos objektų pasiūlai. Turistinių vietovių (objektų) fizinės ir skaitmeninės infrastruktūros pritaikymo lygis vertintas Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros vertinimo tyrimu¹⁶, kuriame Marijampolės regiono savivaldybių turizmo objektų (viso vertinti 127 objektai) pritaikymo lygis įvertintas prasčiau, nei vidutiniškai šalyje. Bendras nacionalinis Lietuvos savivaldybių turistinių objektų įvertinimų vidurkis yra 2,71 iš 4 galimų, visų Marijampolės regiono savivaldybių, išskyrus Marijampolės (2,75), vidurkis buvo mažesnis: Kalvarijos – 2,25, Kazlų Rūdos – 2,28, Šakių rajono – 2,54, Vilkaviškio rajono – 2,56, o vertinti turizmo objektai dažnai visai neturi arba turi tobulintinos būklės WC, kai kurie objektai visiškai nepritaikyti neįgalųjų

¹⁴ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Turizmo sektoriaus plėtros tyrimas, https://lithuania.travel/uploads/ataskaitos/Turizmo_sektoriaus_pl%C4%97tros_tyrimas.pdf;

¹⁵ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Vietinio turizmo tyrimo ataskaita, https://www.lithuania.travel/uploads/ataskaitos/2023/vietinio/Vietinio%20turizmo%20tyrimas_ataskaita_2023.pdf;

¹⁶ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros vertinimo tyrimas, <https://www.lithuania.travel/lt/news/lietuvos-turistiniu-vietoviu-infrastrukturos-vertinimo-tyrimas>;

poreikiams, kyla sunkumų orientuojantis, tobulintina parkavimo, kai kuriais atvejais netgi susisiekimo infrastruktūra.

Turizmo sektoriaus plėtrai ypač svarbi komunikacija. Turizmo sektoriaus netolygus vystymas ir nesuformuotas bendras unikalus turistinio krašto įvaizdis (vis dar išlikęs ne turistinio, bet žemdirbystės regiono įvaizdis) – nėra Sūduvos (Suvalkijos) kaip etnografinio regiono viešinimo, turistinių maršrutų, apimančių visą regioną, esami objektai nėra pritaikyti lankymui, trūksta informacinės infrastruktūros.

Išanalizavus Marijampolės regiono turizmo informacijos centrų veiklos ataskaitas¹⁷ nustatyta, kad turizmo informacijos centrų veiklos apimtys ir galimybės skirtingos – kiekvienas turizmo informacijos centras veikia konkrečios savivaldybės teritorijoje, o bendradarbiavimui tarpusavyje nėra teikiamas prioritetas, be to, veiklos tikslai, jų apimtys nesudaro prielaidų viso regiono viešinimui, jo patrauklumo didinimui etnografinio regiono pagrindu.

Poreikis turimo turistinio potencialo išnaudojimui aktualus visam Marijampolės, t. y. etnografiniam Suvalkijos (Sūduvos) regionui – Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms.

Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą. Aukštus socialinės atskirties rodiklius lemia ir prasta regiono gyventojų sveikata – remiantis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, Marijampolės regione išvengiama mirtingumas didžiausias Kalvarijos savivaldybėje, kurioje aukšti ir prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumo rodikliai (7 lentelė), o tai rodo nepakankamą visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.

7 lentelė. Mirtingumo rodikliai Marijampolės regiono funkcinėje zonoje

Rodiklis	Lietuvos Respublika	Marijampolės apskritis	Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Marijampolės sav.	Šakių r. sav.	Vilkaviškio r. sav.
Išvengiama mirtingumas proc.	27,2	27,7	29,3	23,4	27,3	28,9	28,2
Išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	507,6	562	629,2	453,1	478,2	656,4	638,1
Preveninėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	307	342,9	391,9	327,2	275,4	385,4	407,9
Tinkamu gydymu išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	200,6	219,1	237,3	125,9	202,8	271	230,2

Remiantis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, mokinių fizinis aktyvumas (mokinių dalis proc., kurie sportuoja kasdien, ne pamokų metu (bent 60 min.) regione mažiausias Marijampolės (12 proc.) ir Kalvarijos (12,9 proc.) savivaldybėse ir 2020 m. buvo mažesnis nei šalies vidurkis (13,6 proc.). Ligtumas psichikos ir elgesio sutrikimais 10 000 gyv. Marijampolės regiono savivaldybėse auga ir visose 2022 m. viršijo šalies vidurkį (1.202,9 atvejai šalyje, 1.481,2 atvejai Marijampolės regione). Analizuojant tabako, alkoholio bei narkotikų vartojimo duomenis mokyklinio amžiaus mokinių tarpe ir lyginant juos su šalies rodikliais, stebima, kad visose regiono savivaldybėse viršijami alkoholio per paskutines 30 dienų bent kartą vartojimo rodikliai, o keturiose iš jų viršijami ir tabako rūkymo šalies rodikliai. Tokia situacija rodo poreikį efektyvinti visuomenės sveikatos paslaugas, siekiant sveikos gyvensenos įgūdžius ugdyti nuo pat mažumės.

¹⁷ a) Kalvarijos savivaldybės viešosios bibliotekos metinė veiklos ataskaita už 2022 metus, patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. T-68(1.5E) „Dėl Kalvarijos savivaldybės viešosios bibliotekos 2022 metų metinių ataskaitų rinkinio patvirtinimo“; b) Kazlų Rūdos turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. TS-61 „Dėl Viešosios įstaigos Kazlų Rūdos turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų metinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo“; c) VšĮ Marijampolės turizmo ir verslo informacinio centro „SMART Marijampolė“ 2022 metų veiklos ataskaita, kuriai pritarta Marijampolės savivaldybės tarybos 2023 m. kovo 13 d. sprendimu Nr. 1-79 „Dėl VšĮ Marijampolės turizmo ir verslo informacinio centro „SMART Marijampolė“ 2022 metų veiklos ataskaitos vertinimo“; d) Viešosios įstaigos Šakių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 m. veiklos ataskaita, patvirtinta 2023 m. balandžio 20 d. visuotinio dalininkų susirinkimo protokoliniu nutarimu Nr. 23-1; e) VšĮ Vilkiškių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Vilkiškių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. B-TS-57 „Dėl Viešosios įstaigos Vilkiškių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų metinio ataskaitų rinkinio patvirtinimo“;

Visos regiono savivaldybės, išskyrus Kalvarijos, turi jų teritorijoje veikiančius visuomenės sveikatos biurus, kurie vykdo visuomenės sveikatos stiprinimo veiklas. Tad poreikis bendradarbiavimui visuomenės sveikatos paslaugų srityje ypač aktualus Kalvarijos savivaldybei.

Marijampolės regiono FZ bendri poreikiai gali būti tenkinami išnaudojant turimą **potencialą**.

Stiprybės (potencialas):

- Sėkminga patirtis regione pritraukiant stambius investuotojus;
- Turizmo ištekliai, bendras kultūrinis–istorinis identitetas ir regiono turizmo informacinių centrų bendradarbiavimo potencialas;
- Sukurtas visuomenės sveikatos paslaugas teikiančių įstaigų tinklas ir susiklosčiusi bendradarbiavimo praktika.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane¹⁸ Marijampolės miestas priskirtas regioninio palaikomojo tipo centrų grupei, kurių stiprinimui numatyta prioriteta teikti telkiant paslaugas, išteklius ir infrastruktūrą vadovaujantis papildomumo principu, pritraukiant investicijas; Šakių ir Vilkaviškio miestai, su Marijampole susiję regioninio lygmens funkciniais ryšiais, priskirti pakankamo potencialo lokalių urbanistinių centrų kategorijai, kuriuose numatoma viešąsias investicijas telkti specializuotų ekonominių veiklų rėmimui, kartu išnaudojant funkcinis ryšius su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais bei turimą potencialą.

Nustatyta silpnybė – menkas investicinis patrauklumas, investicijoms tinkamų pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų trūkumas, galėtų būti šalinami išnaudojant regiono potencialą – **esamą regiono žinomumą investuotojams ir sėkmingą stambių investicijų pritraukimo patirtį** į Marijampolės savivaldybę. Marijampolės regione esama teigiamos stambių investuotojų pritraukimo patirties – 89 proc. (69,5 ha) Marijampolės LEZ teritorijos yra subnuomota investuotojams, kurie reikšmingai prisideda prie regiono ekonomikos vystymosi. Sėkminga Marijampolės savivaldybės patirtis pritraukiant investuotojus rodo, kad regionas yra patrauklus investuotojams ir būtina išnaudoti šią stiprybę. Kuriant investicijoms palankią aplinką taip pat galėtų būti išnaudojama regiono specializacija¹⁹: 3M – Maistas, Metalas, Mediena.

Turizmo srities plėtros potencialas remiasi **neišnaudotais Marijampolės regiono kaip etnografinio Sūduvos (Suvalkijos) regiono turizmo iškiliais bei veikiančių turizmo informacijos centrų bendradarbiavimo ir veiklos efektyvumo didinimo galimybėmis**. Marijampolės regionas – tai Suvalkijos (Sūduvos) etnografinis regionas, turintis savitą istoriją, gamtinius ir istorinius turistinius išteklius (Žuvinto biosferos rezervatas, įtrauktas į pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tinklą, miškai, piliakalniai, dvarai ir jų fragmentai, sodybos, parkai, tautinio atgimimo paveldas, architektūrinės, memorialinės bei archeologinės vertybės). Remiantis Bendruoju planu, Marijampolės regione išskirti du saugomi ir įveiklinami kraštovaizdžio kultūrinio identiteto kultūros paveldo arealai. Kauno krašto ir Panemunės kultūros paveldo arealas, į kurį patenka šiaurinė Marijampolės regiono teritorijos dalis, turi didelį rekreacinį, turistinį potencialą pasižymintį archeologinio paveldo gausa, išskirtinės vertės archajiškaisiais, kaimiškaisiais ir miestų kultūriniais kraštovaizdžiais bei Nemuno upės rekreaciniu potencialu. Suvalkijos kultūros paveldo areale, kuris apima didelę dalį Marijampolės regiono, susitelkę kultūros paveldo, atspindinčio Suvalkijos regiono savitumą, sankaupos, pasižyminčios ypatinga memorialinio ir archeologinio paveldo gausa, arealo pagrindinis urbanistinis centras – Marijampolė. Arealas generuoja daugialypius kultūrinius kraštovaizdžius: išskirtinės vertės kaimiškuosius kraštovaizdžius ir miestovaizdžius.

R. Narkūnienės disertacijoje „Lietuvos turizmo sektoriaus plėtros tendencijų modeliavimas didinant turistinių regionų konkurencingumą darnios plėtros kontekste“ pateikiamose išvadose teigiama, kad „turistinio regiono konkurencingumas remiasi regiono iškiliais (...), taip pat gebėjimu panaudoti išteklius

¹⁸ Patvirtintas Lietuvos Respublikos vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“;

¹⁹ Marijampolės regiono plėtros tarybos 2018 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. 51/8S-8 „Dėl pritarimo Marijampolės regiono specializacijos kryptių įgyvendinimo planui“;

(...)“, o „turizmo sektoriaus valdymas yra sudėtingas procesas, kuriam būtinas visų dalyvaujančių institucijų veiksmų derinimas, funkcijų pasidalijimas“²⁰. Siekiant derinti veiksmus tarp FZ savivaldybių ir paskyrus turizmo srities koordinatorių regione būtų užtikrintas bendrų veiksmų regiono viduje derinimas, efektyvus turimų turizmo išteklių naudojimas, o pasidalijus funkcijas ir efektyvesnis paslaugų teikimas. Regione veikiančioms turizmo informacijos centrų išplėtus bendradarbiavimą ir pasidalijus atsakomybėmis būtų efektyviau atliekama vartotojų srautų ir poreikių analizė, stebimos tendencijos, keičiamasi informacija apie paslaugų vartotojų poreikius ir turizmo išteklius, kuriami regioniniai turizmo maršrutai bei vieningesnis paslaugų teikimo modelis, derinami veiksmai, pristatomas regiono patrauklumas, formuojamas ir gerinamas jo įvaizdis, kuriami skaitmeniniai regiono turistinio potencialo viešinimo sprendimai ir kt. Tokiu būdu, esant atsakingam bendrų veiksmų koordinatoriui ir pasitelkiant regione veikiančių turizmo informacijos centrų potencialą, būtų pilnai išnaudojami tiek turistiniai, tiek organizaciniai išteklių ir taip pasiektas sinerginis efektas.

Visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumo didinimui išnaudotinas **Marijampolės savivaldybėje veikiančio visuomenės sveikatos biuro potencialas Kalvarijos savivaldybės poreikiams tenkinti, tęsiant turimą bendradarbiavimo patirtį**. Visuomenės sveikatos priežiūra ir stiprinimu regione rūpinasi savivaldybių visuomenės sveikatos biurai, tačiau Kalvarijos savivaldybei, kuri 2023 m. pradžioje turėjo 9.874 gyventojus, šias paslaugas teikia Marijampolės visuomenės sveikatos biuras. Siekiant tęsti šias veiklos efektyvumo iniciatyvas ir didinti paslaugų efektyvumą, numatoma išnaudoti jau sukurtą ir funkcionuojančią bendradarbiavimo formą bei nustatytas gyventojų sveikatos problemas spręsti bendrai.

Galimybės ir grėsmės

Galimybės:

- Rail Baltiją ir Via Baltica transporto koridorių teikiamas ekonominės, logistikos ir pramonės plėtros potencialas;
- Auganti gyventojų perkamoji galia ir turizmo sektoriaus augimas;
- Didėjantis susidomėjimas ir įsitraukimas į visuomenės sveikatos veiklas.

Logistika ir transporto sektorius turi didžiulę įtaką ekonomikos augimui ir teigiamai veikia investicijų pritraukimą²¹. Tad būtina išnaudoti Rail Baltica ir Via Baltica koridorių, kertančių Marijampolės regioną, teikiamą plėtros potencialą investicijoms pritraukti.

Turizmo sektoriuje sukurta pridėtinė vertė šalyje 2010–2019 m. laikotarpiu augo 46,8 proc., dėl pandemijos ir įvestų judėjimo bei veiklos ribojimų 2020 m. krito apie 43 proc., o 2021 m. vėl augo 17 proc. (iki 894,2 mln. Eur) ir siekė 1,7 proc. šalies BVP praėjusių metų kainomis (52.809,5 mln. Eur). Auganti gyventojų perkamoji galia daro įtaką ir vietinio turizmo sektoriaus augimui – vietinių turistų (turistas – lankytojas, kuris kelionėje apsistoja bent vienai nakčiai) išlaidos²² šalyje kasmet didėjo ir ypač ženkliai išaugo pastaraisiais metais – nuo 204,8 mln. eurų 2019 m. iki 371 mln. eurų 2022 m., tą patvirtina ir kasmet augančios vietinių turistų vidutinės dienos išlaidos – nuo 27,9 eurų 2019 m. iki 46,9 eurų 2022 m. (4 priedas).

²⁰ Ramunė Narkūnienė, Lietuvos turizmo sektoriaus plėtros tendencijų modeliavimas didinant turistinių regionų konkurencingumą darnios plėtros kontekste, daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba (S 003), Vilnius, 2022. Mykolo Romerio universitetas, p. 150, https://www.mruni.eu/wp-content/uploads/2022/02/Ramute-Narkuniene_disertacija_MRUweb.pdf;

²¹ Transporto sektoriaus įtakos Lietuvos ekonomikai bei gyvenimo kokybei studija,

https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Teisine_informacija/Tyrimai_ir_analizes/gatutine_ataskaita.pdf;

²² Valstybės duomenų agentūra;

Ilgėjanti gyvenimo trukmė lemia visuomenės teigiamą požiūrį į sveiką gyvenseną, įsitraukimą į įvairias sveikatinimo veiklas (remiantis Marijampolės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaita²³, 2020 m. sveikatos ugdymo ir mokymo renginių / konsultacijų dalyvių skaičius siekė 12.428 asmenis, 2022 m. – 14.687 asmenis).

Grėsmės:

- Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai;
- Nestabili geopolitinė situacija;
- Senstanti visuomenė.

Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai šalies viduje (vis didesnė šalies BVP dalis sukuriama didžiuosiuose šalies miestuose) sudaro nepalankias konkurencines sąlygas, tad Marijampolės regiono konkurencija su didžiais miestais nėra lygiavertė. Regiono savivaldybėms grėsmę kelia augantis didžiųjų šalies miestų ir jų žiedinių savivaldybių patrauklumas kurtis naujiems gyventojams (ypač jaunoms šeimoms, baigę studijas asmenys pasilieka gyventi) ir vystyti verslus, migraciją į didžiuosius miestus skatina ir kokybiškesnės viešosios paslaugos, ir konkurencingesnė darbo rinka juose, regione gyventojų skaičius mažėja bei atitinkamai mažėja ekonominių veiklų koncentracija.

Tiek Lietuva, tiek Marijampolės regionas, vertinant geopolitinį kontekstą, yra nepalankioje geografinėje padėtyje. Nuo 2022 m. pavasario pasaulio žiniasklaidoje²⁴ daug dėmesio buvo skiriama Lietuvos saugumo klausimams. Suvalkų koridoriumi vadinamas geopolitiškai svarbus apie 80 km ilgio sausumos ruožas, tarp Kaliningrado srities ir Baltarusijos, besidriekiantis Lenkijos–Lietuvos pasieniu, laikomas silpniausia NATO vieta Baltijos regione. Tad geopolitinė situacija kelia grėsmę bendram šalies ir Marijampolės regiono saugumui, o taip pat tolesniam vystymuisi tiek investicijų pritraukimo, tiek turizmo plėtros srityje.

Visuomenės senėjimas lemia didesnius lūkesčius sveikatos priežiūros sistemai ir didesnę finansinių, žmogiškųjų išteklių poreikį. Globalūs naujų infekcinių ligų proveržiai, atsparumas antibiotikams reikalauja taikyti daugiau gyventojų sąmoningumą, visuomenės sveikatą skatinančias priemones taip sumažinant grėsmių įtaką regiono ir šalies potencialui.

Teritorijos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

Problema: menkas regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas.

²³ Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaita, <https://www.marijampolesvsb.lt/administracine-informacija/>;

²⁴ The most dangerous place on earth, <https://www.politico.eu/article/suwalki-gap-russia-war-nato-lithuania-poland-border/>;

NATO Must Prepare to Defend Its Weakest Point — the Suwalki Corridor, <https://foreignpolicy.com/2022/03/03/nato-must-prepare-to-defend-its-weakest-point-the-suwalki-corridor/>;

The Russians could come any time: fear at Suwalki Gap on EU border, <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/25/russians-could-come-any-time-fear-suwalki-gap-eu-border/>;

Tourism in Lithuania – Vilnius and the Fear of Russian Aggression, <https://www.youtube.com/watch?v=jw3cIRIzJOQ>;

Silpnybės	Stiprybės
Menkas regiono investicinis patrauklumas, (investicijų pritraukimui tinkamų ir greitai išvystomų teritorijų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas)	Sėkminga patirtis regione pritraukiant stambius investuotojus
Neišnaudotas regiono turizmo potencialas (lankymui pritaikytų turizmo objektų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas)	Turizmo ištekliai, bendras kultūrinis–istorinis identitetas ir regiono turizmo informacinių centrų bendradarbiavimo potencialas
Nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas	Sukurta visuomenės sveikatos paslaugas teikiančių įstaigų tinklas ir susiklosčiusi bendradarbiavimo praktika
Galimybės	Grėsmės
Rail Baltica ir Via Baltica transporto koridorių teikiamas ekonominės, logistikos ir pramonės plėtros potencialas	Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai
Auganti gyventojų perkamoji galia ir turizmo sektoriaus augimas	Nestabili geopolitinė situacija
Didėjantis susidomėjimas ir įsitraukimas į visuomenės sveikatos veiklas	Senstanti visuomenė

Siekiant pašalinti investicijų pritraukimui tinkamų pramoninės ir komercinės paskirties teritorijų išvystymo trūkumus, pritraukti investuotojus ir švelninti socialinių ekonominių skirtumų šalies viduje įtaką, planuojama įgyvendinti investicinius veiksmus, kuriais numatoma šalinti infrastruktūros trūkumus bei neinvesticinius veiksmus, kuriais numatoma bendras Marijampolės, kaip pakankamą darbo jėgos potencialą, gerą pasiekiamumą ir išvystytą transporto infrastruktūrą turinčio ir investuotojams žinomo regiono viešinimas. Tai leistų geriau išnaudoti Rail Baltica ir Via Baltica transporto koridorių teikiamą naudą ekonomikai, logistikos bei pramonės plėtros potencialą ir taip sumažinti grėsmę dėl socialinių ekonominių skirtumų didėjimo.

Siekiant kuo pilniau panaudoti regiono turistinį potencialą, gamtinius bei istorinius išteklius ir turimas kompetencijas regione bei taip pritraukti turistų srautus į Marijampolės regioną ir pasinaudoti turizmo sektoriaus ir gyventojų perkamosios galios augimo galimybėmis bei mažinti geopolitinės situacijos žalą regiono turizmo sektoriui, numatoma pritaikyti turizmo infrastruktūrą lankymui, vykdyti bendras rinkodaros priemones ir diegti regiono žinomumą didinsiančius skaitmeninius sprendinius.

Pasitelkiant regiono visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo praktiką bendradarbiaujant, numatoma bendrai organizuoti šių paslaugų teikimą, mažinant grėsmes dėl senstančios visuomenės ir kartu išnaudojant galimybes, susijusias su didėjančiu gyventojų susidomėjimu ir įsitraukimu į sveikos gyvensenos skatinimo veiklas.

II SKYRIUS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI IR JŲ VERTINIMO RODIKLIAI

Tikslas (-ai)	Poveikio	Poveikio rodiklio (-ių)	Uždaviniai	Uždavinių rezultato rodikliai	Uždavinių rezultato rodiklių
---------------	----------	-------------------------	------------	-------------------------------	------------------------------

1	rodiklis (-iai)	reikšmės			6	7	reikšmės		
		Pradinė	Tarpinė	Siekiamą			8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius bei padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų), procentai	62,8 (2020)	67,8 (2025)	69,7 (2030)	Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0	51,55
						R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, vartotojai per metus	0	0	200
						Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius	0	0	1
	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus, tūkst. Eur	15,9 (2019)	18,7 (2025)	24,4 (2030)	Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0	154,70
						R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	0	8 800
						R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius	0	0	4 300
	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį, procentai	36,4 (2020)	28,7 (2025)	21,9 (2030)	Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą	Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius	0	0	1
						R.S.2.3523 Asmenų, po dalyvavimo veiklose pagerinusių sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis	0	0	80
	Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas), mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	333 (2020)	250 (2025)	182 (2030)		R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis	0	0	80

IV SKYRIUS INTEGRUOTO POŽIŪRIO APRAŠYMAS

<p>Strategijos atitiktis integruotą požiūrį užtikrinantiems principams</p>	<p>Veiksmams prisidedama prie efektyvesnio dviejų ar daugiau Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybių funkcijų vykdymo</p>	<p>Įgyvendinant FZ strategiją integruotas požiūris įgyvendinamas planuojant veiksmus, kurias prisidedama prie šių Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybių funkcijų vykdymo:</p> <p>Uždavinio „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymas ir šios veiklos skatinimas (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 p.). <p>Uždavinio „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymas ir šios veiklos skatinimas (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 p.). <p>Uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pirminė asmens ir visuomenės sveikatos priežiūra (įstaigų steigimas, reorganizavimas, likvidavimas, biudžetinių įstaigų išlaikymas), išskyrus visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimą ir visuomenės sveikatos stebėseną (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 17 p.); - savivaldybių sveikatinimo priemonių planavimas ir įgyvendinimas; parama savivaldybės gyventojų sveikatos priežiūrai (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 18 p.); - visuomenės sveikatos priežiūra savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimas, visuomenės sveikatos stebėseną (Vietos savivaldos įstatymo 7 str. 32 p.).
	<p>Iš kiekvienam uždaviniui priskirtų veiksmų visumos naudą gaus tikslinės grupės dviejose ar daugiau tarpusavyje besiribojančiose ir socialiniais ir (ar)</p>	<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ numatoma Marijampolės, Vilkaviškio ir Šakių rajonų savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus (1.1.1.–1.1.4.) kuriais bus šalinami investicijų pritraukimui reikiamos infrastruktūros trūkumai ir didinamas viešosios paslaugos efektyvumas. Atsižvelgiant į regiono dydį, kompaktiškumą numatoma vykdyti neinvesticinius veiksmus (reglamentavimas, komunikacija, analizė) (1.1.5.) – regiono investicinio potencialo pristatymas ir investuotojų pritraukimo veiklų vykdymas regiono savivaldybėms bendradarbiaujant ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmų įgyvendinimo naudą gaus Marijampolės, Vilkaviškio ir Šakių rajonų savivaldybių bei viso regiono gyventojai, mažos ir vidutinės įmonės.</p>

	<p>ekonominiiais ryšiais susijusiose arba potencialiai tokiais ryšius galinčiose suformuoti savivaldybėse</p>	<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ numatoma Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Vilkaviškio rajono ir Šakių rajono savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus (1.2.1.–1.2.17.), kuriais gamtos ir kultūros objektai bus pritaikyti lankymui bei didinamas viešosios paslaugos efektyvumas, o vykdant neinvesticinius veiksmus (reglamentavimas, komunikacija, analizė) (1.2.18.) numatoma įtvirtinti regiono turizmo informacijos centrų bendradarbiavimą, formuoti regioninius turizmo maršrutus, vykdyti marketingo ir kitas viešinimo veiklas pristatant Marijampolės regioną ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmų įgyvendinimo naudą gaus Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Vilkaviškio rajono ir Šakių rajono savivaldybių gyventojai, mažos ir vidutinės įmonės, turizmo paslaugų teikėjai, turizmo informacijos centrai, turistai.</p>	
		<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ numatoma vykdyti investicinį veiksma (1.3.1.), teikiant visuomenės sveikatos priežiūros ir stiprinimo paslaugas regione. Paslaugos būtų teikiamos pasinaudojant jau suformuota praktika ir bendradarbiaujant dviem savivaldybėms – Kalvarijos ir Marijampolės (neinvesticiniai veiksmai nenumatomi, nes bendradarbiaujama 2010 m. balandžio 9 d. sutarties Nr. TS-12 „Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių bendradarbiavimo sutartis dėl visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo“ pagrindu) ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmo įgyvendinimo naudą gaus Kalvarijos ir Marijampolės savivaldybių gyventojai.</p>	
<p>Veiksmai įgyvendinami taikant integruotą teritorinių investicijų metodą</p>		<p>Pagal FZ strategijos uždavinius „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ ir „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ numatoma vykdyti veiksmus prisidedant prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 5 prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ 5.2. uždavinio „Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą kitose nei miestų teritorijose“ įgyvendinimo.</p> <p>Pagal FZ strategijos uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ numatoma vykdyti veiksmus prisidedant prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ 4.8. uždavinio „Suteikti daugiau vienodų galimybių už prieinamą kainą laiku gauti kokybiškas ir tvarias paslaugas, įskaitant paslaugas, kuriomis skatinamos galimybės gauti būstą ir į asmenį orientuotą priežiūrą, įskaitant sveikatos priežiūrą; modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, be kita ko, skatinti, kad būtų suteikta galimybė naudotis socialine apsauga, daugiau dėmesio skiriant vaikams ir palankių sąlygų neturinčioms grupėms; gerinti sveikatos priežiūros sistemų ir ilgalaikės priežiūros paslaugų efektyvumą, taip pat ir neįgaliesiems, rezultatyvumą ir tvarumą“ įgyvendinimo.</p> <p>Įgyvendinant FZ strategiją bus siekiama pasinaudoti ir kitais ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos šaltiniais,</p>	

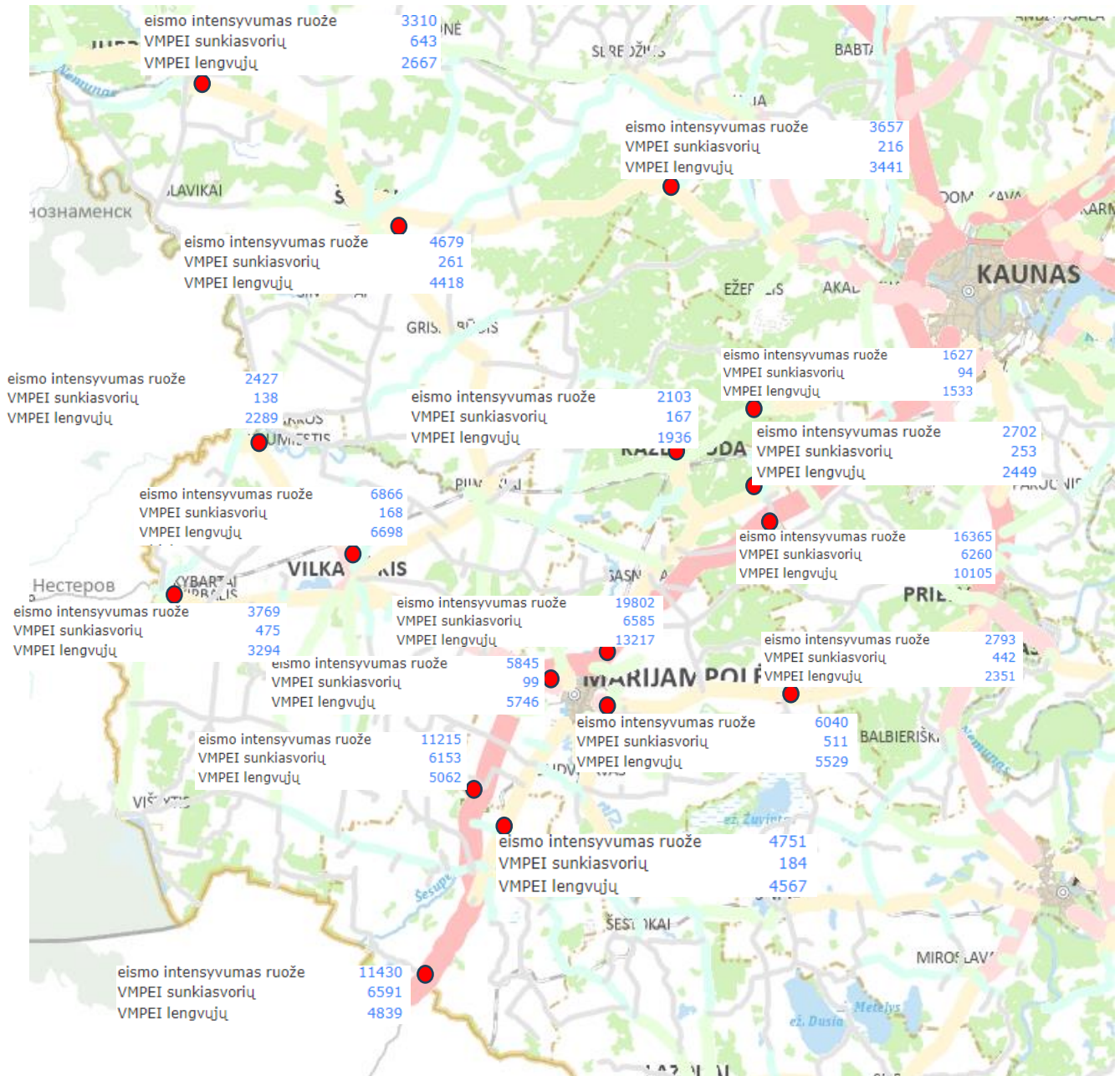
		inicijuojant projektus, prisidedančius prie strategijos tikslo pasiekimo ir uždavinių įgyvendinimo. Bus ieškoma galimybių pasitelkti kitus finansavimą (pvz. INTERREG, Erasmus+ ir kt.).
--	--	--

V SKYRIUS PARTNERIŲ DALYVAVIMAS RENGIANČIŲ IR ĮGYVENDINANČIŲ STRATEGIJĄ

Partnerių dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant Strategiją aprašymas		
Etapas	Įtraukimo priemonės	Dalyviai
Strategijos rengimas	1. Į FZ strategijos rengimą įtraukta Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupė ²⁵ : FZ strategija pristatyta ir aptarta Partnerių grupės 2023 m. spalio 30 d. ir 2024 m. sausio 23 d. posėdžiuose.	Partnerių grupė
	2. Konsultacijos su visuomene savivaldybių interneto svetainėse: 2024 m. sausio mėn. Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybių interneto svetainėse paskelbtas FZ strategijos projektas, sudarant galimybes visuomenei susipažinti su FZ strategijos projektu ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	3. Konsultacijos su visuomene Marijampolės regiono plėtros tarybos interneto svetainėje: 2024 m. sausio mėn. paskelbtas FZ strategijos projektas, sudarant galimybes visuomenei susipažinti su FZ strategijos projektu ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	4. Viešas pristatymas: 2024 m. sausio 25 d. MS Teams platformoje surengtas viešas susirinkimas FZ strategijos pristatymui sudarant galimybę visuomenei teikti pasiūlymus dėl FZ strategijos projekto.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
Strategijos įgyvendinimas	1. Numatoma kasmet vis kitoje FZ savivaldybėje rengti po renginį (forumą) FZ strategijos veiksmų viešinimui, kuriame galėtų dalyvauti Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos, Partnerių grupės nariai, nevyriausybinių organizacijų, socialinių ekonominių partnerių, visuomenės atstovai.	Partnerių grupė, Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	2. Numatoma kasmet parengti po pranešimą apie FZ strategijos įgyvendinimą ir talpinti savivaldybių ir Marijampolės regiono plėtros tarybos interneto svetainėse, sudarant galimybę Partneriams ir visuomenei teikti pasiūlymus dėl FZ strategijos tobulinimo.	Partnerių grupė, Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė

²⁵ Vadovaujantis Regioninės plėtros įstatymo 23 straipsnio 10 dalimi, Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegija 2021 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. S-4 „Dėl Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupės sudarymo ir personalinės sudėties patvirtinimo“ iš darbdavių, profesinių sąjungų organizacijų, Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka atrinktų į Lietuvos Respublikos trišalę tarybą, Nevyriausybinių organizacijų tarybos ir Nacionalinės bendruomeninių organizacijų tarybos atstovų sudarė patariamąją Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupę

Vidutinio metinio paros eismo intensyvumo duomenys Marijampolės regione¹

¹ Susisiekimo ministerija, Eismo sąlygų žemėlapis, <https://eismoinfo.lt/#/>

Marijampolės regiono socialiniai ekonominiai rodikliai¹

1 lentelė. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

Savivaldybė	Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	655	815	919	1.297	1.041	1.163
Kazlų Rūdos	1.266	1.000	2.138	3.725	2.186	3.755
Marijampolės	2.086	1.862	2.363	2.370	1.962	2.605
Šakių rajono	1.033	1.094	1.314	949	1.248	1.475
Vilkaviškio rajono	610	655	485	589	1.124	1.012

2 lentelė. Mėnesinis darbo užmokestis (bruto, su individualiosiomis įmonėmis) Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

Savivaldybė	Darbo užmokestis (mėnesinis), Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	566,7	610,4	641,7	922,1	1.064,6	1.192,3
Kazlų Rūdos	733,2	805,7	885,3	1.159,7	1.228,7	1.337,0
Marijampolės	654,8	701,6	773,4	1.094,3	1.216,3	1.314,5
Šakių rajono	610,7	663,7	721,5	1.041,3	1.131,7	1.218,1
Vilkaviškio rajono	582	625,8	697,6	942,8	1.073,5	1.172,7

3 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

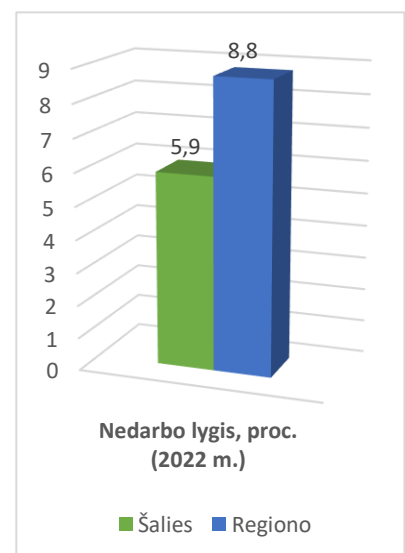
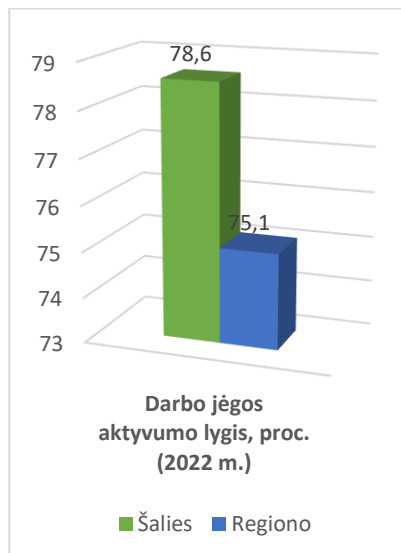
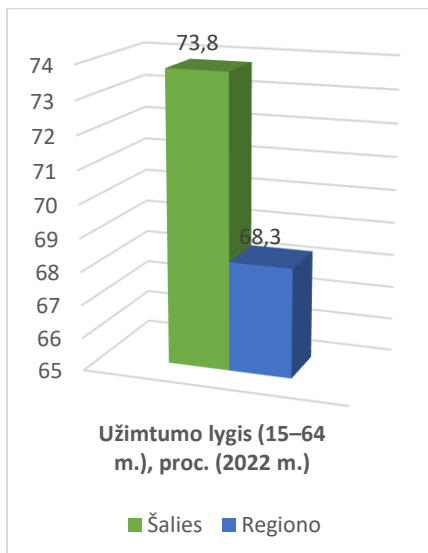
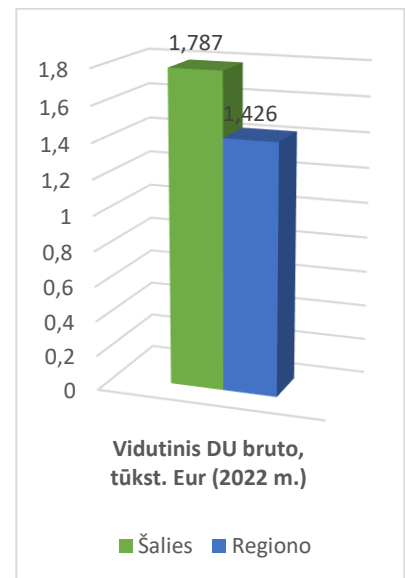
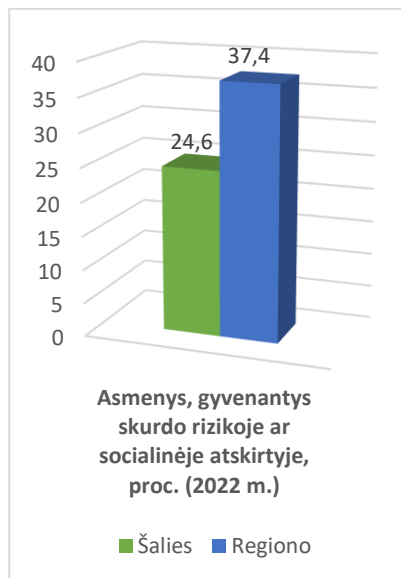
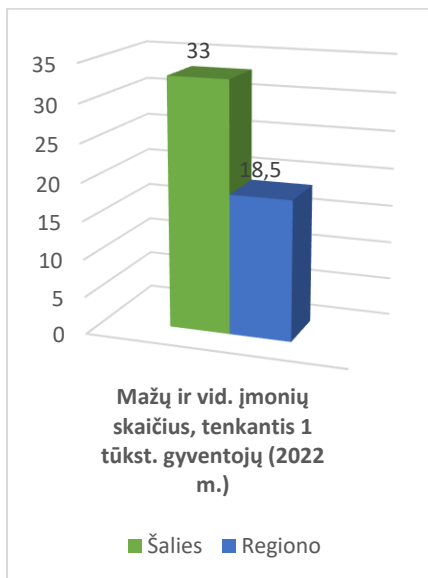
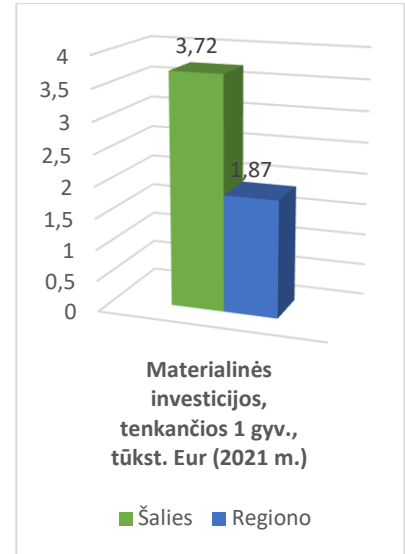
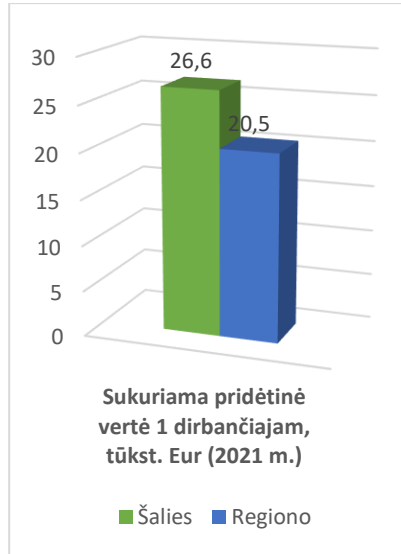
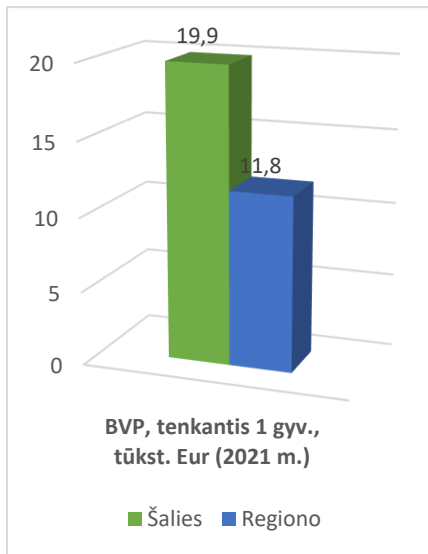
Savivaldybė	Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, laikotarpio pabaigoje, Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	45	104	265	658	404	421
Kazlų Rūdos	2.206	7.223	5.085	2.916	2.943	2.921
Marijampolės	433	619	1.532	1.676	1.391	1.396
Šakių rajono	521	608	696	797	499	641
Vilkaviškio rajono	110	161	116	210	280	381

4 lentelė. BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, palyginti su šalies vidurkiu, 2016–2021 m.

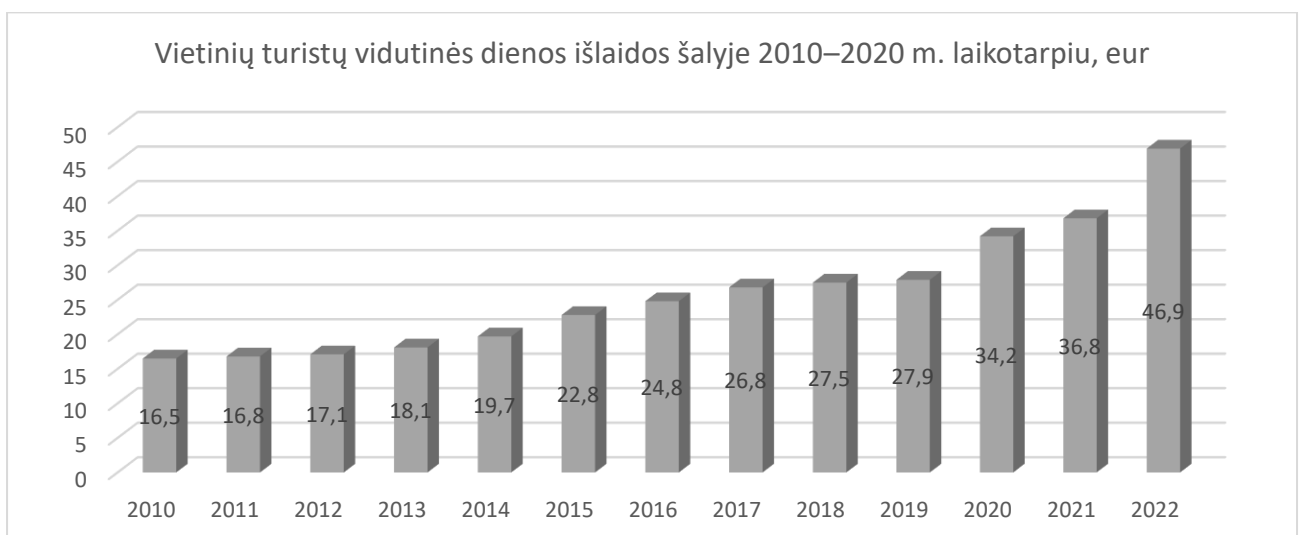
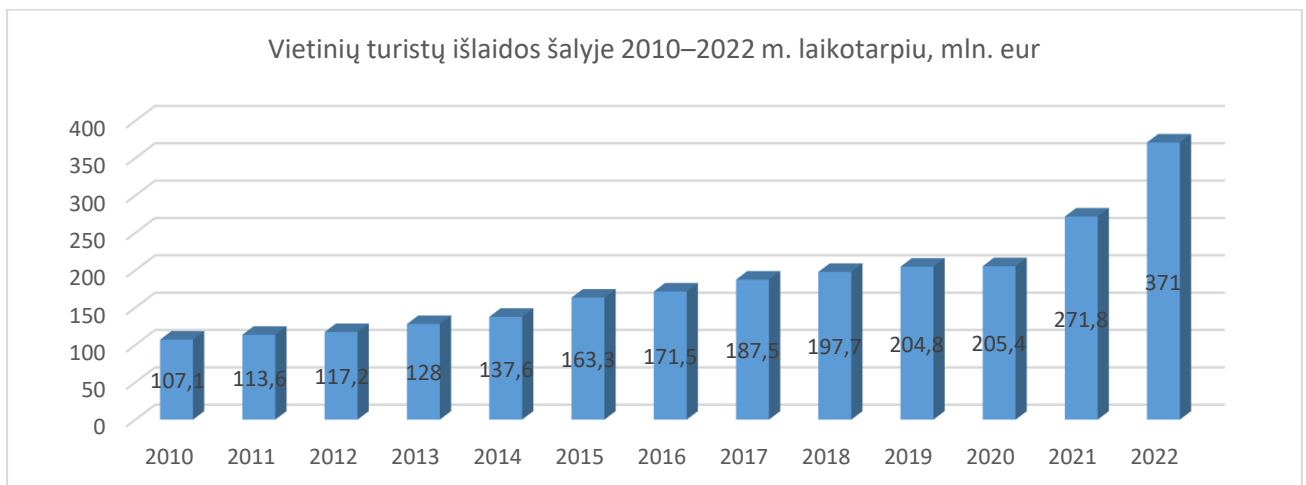
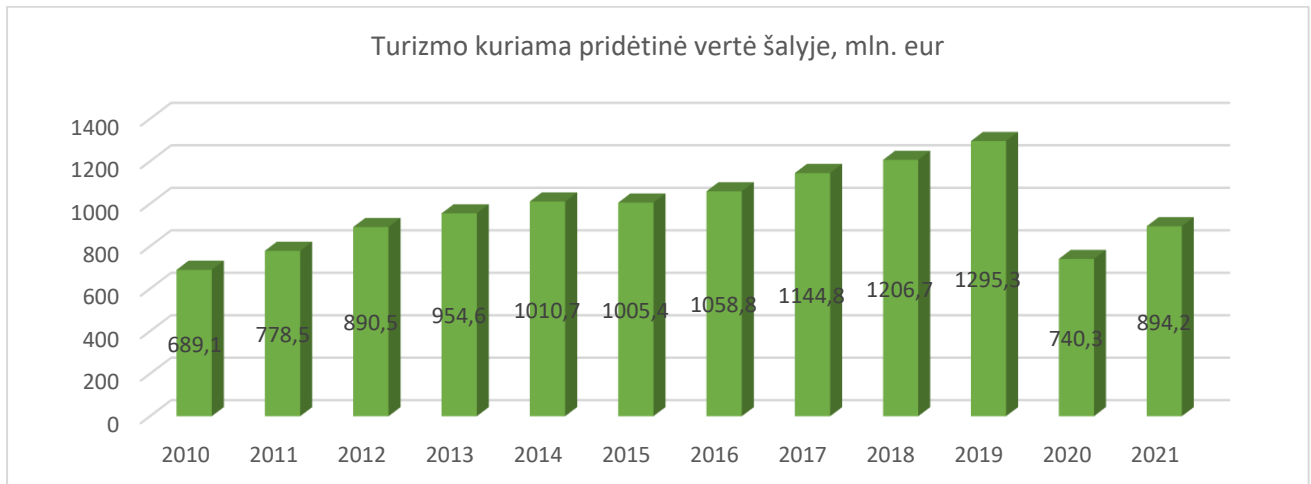
Apskritis	BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, palyginti su šalies vidurkiu, proc.					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Marijampolės apskritis	59,4	60,7	58,8	59,4	61,6	59,2

¹ Valstybės duomenų agentūra

Marijampolės regiono ir šalies socialinių ekonominių rodiklių palyginimas¹

¹ Valstybės duomenų agentūra

Turizmo rodikliai¹¹ Valstybės duomenų agentūra

PLANUOJAMŲ 2023–2029 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Eil. Nr.	Planuojamo veiksmo pavadinimas	Planuojamo veiksmo aprašymas	Veiksmo pobūdis (investicinis (I) arba neinvesticinis (NI))	Institucijos (įstaigos) (veiksmo vykdytojo ir partnerių) pavadinimas	Įgyvendinimo terminai		Veiksmo finansavimo poreikis, eurai				Vertinimo rodikliai			Prisidėjimas prie kitų teritorinių strategijų įgyvendinimo
					pradžią	pabaigą	Bendras lėšų poreikis, eurai	Iš jų:			Rodiklis	Pradinė reikšmė	Reikšmė pabaigoje	
								ES fondų lėšos	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšos	Savivaldybės (-ių) biudžeto (-ių) lėšos				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Strategijos tikslas														
Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius bei padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą														
1.1. Strategijos uždavinys														
Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui														
1.1.1.	Investicijų pritraukimui svarbios susisiekimui infrastruktūros plėtra	Veikla: trūkstantos gatvės dalies su pėsčiųjų ir dviračių takais, apšvietimu, lietaus nuotekų tinklais, želdynais ir mažosios architektūros elementais statyba sujungiant Marijampolės miesto Šiaurės rytinėje dalyje esančių pramonės teritorijų su Skriaudučio kaime įsikūrusia Marijampolės LEZ teritorija (nuo Marijampolės Vasaros gatvės iki žemės sklypo Juozo Montvilos g. 62, Skriaudučio kaime). Vieta: Skriaudučio kaimas, Marijampolės sav.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija	2026 m. I ketv.	2028 m. IV ketv.	1 030 800,00	876 180,00	0,00	154 620,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0 0 0	9,0 1 6 500	Veiksmas prisidės prie Marijampolės tvartos miesto plėtros strategijos veiksmo įgyvendinimo
1.1.2.	Investicijoms tinkamų teritorijų išvystymo netolygumų šalinimas Šakių rajono savivaldybėje	Veikla: privažiavimo kelio statyba, elektros, vandens bei nuotekų tinklų įrengimas ir kt. įrengiant trūkstantį infrastruktūrą laisvoje pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijoje. Vieta: Kęstučio g. 39A, Kęstučio g. 39B, Kęstučio g. 39C, Šakiai.	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija	2024 m. IV ketv.	2027 m. III ketv.	2 352 941,18	2 000 000,00	0,00	352 941,18	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0 0	6,15 1	-
1.1.3.	Investicijoms tinkamoms infrastruktūros parengimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje	Veikla: privažiavimo kelio statyba, elektros, vandens bei nuotekų tinklų įrengimas ir kt. įrengiant trūkstantį infrastruktūrą laisvoje pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijoje. Vieta: Šiaurės g. 34 ir Šiaurės g. 36, Vilkaviškis.	I	Vykdytojas: Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija	2025 m. I ketv.	2027 m. IV ketv.	4 235 295,00	3 600 000,75	0,00	635 294,25	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0 0	36,4 1	-
1.1.4.	Investicijų skatinimo priemonių įgyvendinimas Marijampolės regione	Veikla: tikslinės rinkodaros strategijos užsienio / šalies vidaus investicijoms pritraukti parengimas; rinkodaros priemonių rinkodaros strategijoje numatytam veiksmų planui įgyvendinti (reklama specializuotose žurnaluose / interneto portaluose) parengimas; informacijos apie investicijoms parengtus sklypus ir iki jų įrengtą inžinerinę infrastruktūrą savivaldybų svetainėse patepinimas ir nuorodų į informaciją apie visus sklypus sukūrimas visų trijų savivaldybių interneto svetainėse; mobiliems telefonams skirtos aplikacijos, pristatančios investavimo galimybes Marijampolės savivaldybėje, Šakių ir Vilkaviškio rajonuose, taip pat informaciją apie savivaldybes, jų ekonominę, demografinę, gyvenamąją aplinką, sukūrimas; informacinės medžiagos parengimas; dalyvavimas investicijų forumuose ar / ir parodose ar / ir verslo misijose Lietuvoje ir užsienio šalyse; investicijų forumo Marijampolės regione organizavimas. Vieta: Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybės.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneriai: Šakių rajono savivaldybės administracija, Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija	2025 m. II ketv.	2028 m. IV ketv.	167 300,00	142 200,00	0,00	25 100,00	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, vartotojai per metus P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0 0	200 1	-
1.1.5.	Regiono investicinio patrauklumo viešinimas	Veikla: jungtinės veiklos sutarties sudarymas, kurioje bus paskirta už bendros veiklos organizavimą atsakinga savivaldybė (Marijampolės savivaldybė), visoms savivaldybėms nustatytos konkrečios funkcijos komunikacijos ir analizės srityse bei apibrėžtos numatomos vykdyti komunikacijos ir analizės veiklos. Šiomis komunikacijos ir analizės veiklomis numatoma vykdyti rinkodaros priemones rinkodaros strategijoje numatytam veiksmų planui įgyvendinti; nuolat atnaujinti ir tikslinti informaciją apie investicijoms parengtus sklypus ir iki jų įrengtą inžinerinę infrastruktūrą savivaldybių svetainėse, mobiliuose aplikacijose ir palaikyti nuorodas į šią informaciją; įgyvendinti informacinės medžiagos sklaidos priemones; esant poreikiui, dalyvauti investicijų forumuose ir parodose Lietuvoje ir užsienio šalyse. Įgyvendinant NI, kiekvienos savivaldybės (Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono) administracija potencialiems investuotojams bendrai teiks visą išsamią informaciją apie visose šiose savivaldybėse esančius investicijoms parengtus sklypus, iki jų ir juose įrengtus susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros objektus ir investavimo sąlygas. Vieta: Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybės.	NI	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneriai: Šakių rajono savivaldybės administracija, Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija	2024 m. III ketv.	2024 m. III ketv.	-	-	-	-	Produkto rodiklis: Sudarytų jungtinės veiklos sutarčių skaičius, vnt. Rezultato rodiklis: Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius, vnt.	0 0	1 1	-
1.2. Strategijos uždavinys														
Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius														
1.2.1.	Orijos ežero pakrančių pritaikymas poilsiu ir lankymui	Veikla: Orijos ežero pritaikymas lankymui (privažiavimo kelio, automobilių stovėjimo aikštelės, poilsia vietės, WC, aktyvaus laisvalaikio zonos, mažosios architektūros, apšvietimo įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.) ir Holokausto aukų memorialo prie Orijos ežero pritaikymas lankymui (privažiavimo kelio, automobilių stovėjimo aikštelės, WC, mažosios architektūros įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Orijos kaimas, Smalmininkų kaimas, Naujienėlių kaimas, Kalvarijos savivaldybė	I	Vykdytojas: Kalvarijos savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2028 m. I ketv.	1 710 000,00	1 453 500,00	0,00	256 500,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0 0 0	3,15 1 31 500	-
1.2.2.	Kačergų kalno pritaikymas lankymui	Veikla: Kačergų kalno pritaikymas lankymui (privažiavimo kelio, automobilių stovėjimo aikštelės, takų ir laiptų objekto pasiekimui, WC, mažosios architektūros, apšvietimo įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Liubavo kaimas, Kalvarijos savivaldybė	I	Vykdytojas: Kalvarijos savivaldybės administracija. Partneris: VĮ Valstybinė miškų urėdija	2025 m. I ketv.	2028 m. I ketv.	1 267 244,00	1 077 157,40	0,00	190 086,60	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0 0 0	2 1 20 000	-
1.2.3.	Antanavo dvaro parko pritaikymas lankymui	Veikla: Antanavo dvaro parko pritaikymas lankymui (automobilių stovėjimo aikštelės, takų, apšvietimo, mažosios architektūros įrengimas, pritaikymas neigalijų poreikiams ir kt.). Vieta: Antanavo kaimas, Kazlų Rūdos savivaldybė	I	Vykdytojas: Kazlų Rūdos savivaldybės administracija. Partneris:	2024 m. IV ketv.	2026 m. III ketv.	958 823,50	814 999,97	0,00	143 823,53	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	5	-

Eil. Nr.	Planuojamo veiksmo pavadinimas	Planuojamo veiksmo aprašymas	Veiksmo pobūdis (investicinis (I) arba neinvesticinis (ND))	Institucijos (įstaigos) (veiksmo vykdytojo ir partnerių) pavadinimas	Įgyvendinimo terminai		Veiksmo finansavimo poreikis, eurais				Vertinimo rodikliai			Prisidėjimas prie kitų teritorinių strategijų įgyvendinimo	
					pradžią	pabaigą	Bendras lėšų poreikis, eurais	Iš jų:			Rodiklis	Pradinė reikšmė	Reikšmė pabaigoje		
								ES fondų lėšos	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšos	Savivaldybės (-ių) biudžeto (-ių) lėšos					9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1.2.4.	Etnografinio Višakio Rūdos kaimo pritaikymas lankymui	Veikla: Kultūros paveldo objekto Višakio Rūdos Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios pritaikymas lankymui etnografiniame Višakio Rūdos kaime įrengiant dviračių juostą nuo bažnyčios iki kaimo pradžios ir sujungiant ją su esamu dviračių taku, jungiančiu Višakio Rūdą su Kazlų Rūda, automobilių stovėjimo aikštelės įrengimas ir kt. Vieta: Višakio Rūdos kaimas, Kazlų Rūdos savivaldybė	I	Vykdytojas: Kazlų Rūdos savivaldybės administracija. Partneris:	2024 m. IV ketv.	2026 m. III ketv.	556 564,71	473 080,00		0,00	83 484,71	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	-
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	1 710	
												R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0,016	
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	400	
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	160	
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama	0	0,65	
1.2.5.	Varnupių piliakalnio pritaikymas lankymui	Veikla: Varnupių piliakalnio pritaikymas lankymui (pėsčiųjų tako iki piliakalnio, gričio zonos (laužavietė), pavėsinės, elektros įvado, piliakalnio apšvietimo, WC, stebėjimo kamerų, aikštelės, laiptų, pritaikytų neigaliesiems, įrengimas ir kt.). Vieta: Varnupių kaimas, Marijampolės savivaldybė	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. II ketv.	2027 m. II ketv.	250 000,00	212 500,00		0,00	37 500,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	2,35	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	23 500	
1.2.6.	Pažink Šunskų kraštą	Veikla: Šunskų miestelio parko pritaikymas lankymui (daugiafunkcės aikštelės, takų, automobilių stovėjimo aikštelės, apšvietimo įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Šunskai, Marijampolės savivaldybė.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. III ketv.	2027 m. III ketv.	200 000,00	170 000,00		0,00	30 000,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	3,79	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	3 500	
1.2.7.	Ivonišio ežero pritaikymas turizmo infrastruktūrai	Veikla: Ivonišio ežero pritaikymas lankymui (automobilių stovėjimo aikštelės, apšvietimo, stebėjimo kamerų, stovyklavietės, mažosios architektūros, aktyviam poilsiui pritaikytos infrastruktūros, priepilaukos, apžvalgos aikštelės įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Gudeliai, Marijampolės savivaldybė.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. II ketv.	2027 m. II ketv.	405 100,00	344 335,00		0,00	60 765,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	4,14	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	1 455	
1.2.8.	Višosios turizmo infrastruktūros prie Yglos ežero plėtra	Veikla: Yglos ežero pritaikymas lankymui (privaziavimo kelio, automobilių stovėjimo aikštelės, lauko pavėsinės, persirengimo kabinetų, aktyviam poilsiui pritaikytos infrastruktūros, mažosios architektūros, WC įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Igliaukos kaimas, Pažerės kaimas, Marijampolės savivaldybė.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. II ketv.	2027 m. II ketv.	250 000,00	212 500,00		0,00	37 500,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	3,422	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	780	
1.2.9.	Višosios turizmo infrastruktūros prie Žalčio ežero sukūrimas	Veikla: Žalčio ežero pritaikymas lankymui (privaziavimo kelio, stovėjimo vietų automobiliams, tako iki paukščių stebėjimo bokšto, lauko pavėsinės, persirengimo kabinetų, mažosios architektūros įrengimas ir kt.). Vieta: Paželsių kaimas, Marijampolės savivaldybė.	I	Vykdytojas: Marijampolės savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. II ketv.	2027 m. II ketv.	260 000,00	221 000,00		0,00	39 000,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0,56	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	2 280	
1.2.10.	Višosios turizmo infrastruktūros sukūrimas Šakių rajono savivaldybėje, pritaikant Sėdūvo istorinius piliakalnių lankymui	Veikla: Sudaroma piliakalnių komplekso pritaikymas lankymui (laiptų įrengimas, poilsio aikštelė, mažoji architektūra, apšvietimas ir kt.), Maštaičių piliakalnių komplekso pritaikymas lankymui (privaziavimo kelias, automobilių stovėjimo aikštelė, mažoji architektūra ir kt.). Vieta: Maštaičių kaimas, Burgaičių kaimas, Šakių rajono savivaldybė	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2027 m. IV ketv.	1 334 000,00	1 133 900,00		0,00	200 100,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	16,126	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	161 284	
1.2.11.	Dviračių takas Šakiai – Gelgaudiškis	Veikla: Gelgaudiškio miestelyje bei atkarpoje tarp Šakių ir Gelgaudiškio esančių gamtos ir kultūros objektų (Pieniškų koplyčia, Ritinių tvenkinys, Gelgaudiškio dvaras, Gelgaudiškio bažnyčia) pritaikymas lankymui, įrengiant dviračių taką Šakiai–Gelgaudiškis, poilsio zonas, automobilių stovėjimo aikštelę prie Ritinių tvenkinio, mažąją architektūrą ir kt. bei sujungiant su kitais anksčiau įrengtais dviračių takais (link Plokščių, Ilguvos). Vieta: Šakių rajono savivaldybė	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2026 m. I ketv.	2028 m. IV ketv.	4 802 814,71	4 082 392,50		0,00	720 422,21	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	47,08	-
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	500	
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	470 790,63	
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama	0	15	
1.2.12.	Višosios turizmo infrastruktūros sukūrimas Šakių rajono savivaldybėje, pritaikant Nemuno pakrantę lankymui	Veikla: Nemuno pakrantės pritaikymas lankymui Gelgaudiškyje (inžinerinės infrastruktūros įrengimas: privaziavimo kelio, pėsčiųjų ir dviračių takų, apšvietimo, krantinės, automobilių/autobusų stovėjimo aikštelės, laivų nuleidimo/iškėlimo šlipo, stacionarios priepilaukos įrengimas), viešojo tualetų, vaikų žaidimo, poilsio aikštelė ir mažosios architektūros elementų įrengimas ir kt. Vieta: Gelgaudiškio mstl., Šakių rajono savivaldybė.	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2028 m. IV ketv.	2 602 814,71	2 212 392,50		0,00	390 422,21	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	2,0	-
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	2 000	
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	20 000	
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama	0	0,7	
1.2.13.	Šakių miesto istorinis žiedas	Veikla: Šakių J. Lingio parko, Šakių miesto tvenkinio pritaikymas lankymui (automobilių stovėjimo aikštelės, tiltelio, priepilaukos, WC, mažosios architektūros įrengimas ir kt.). Vieta: Šakių miestas.	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2027 m. IV ketv.	1 686 274,12	1 433 333,00		0,00	252 941,12	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	12,949	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	129 490	
1.2.14.	Zyplių dvaro sodybos pritaikymas lankymui	Veikla: Zyplių dvaro sodybos pritaikymas lankymui (automobilių stovėjimo aikštelės, WC, mažosios architektūros, dviračių ir pėsčiųjų takų įrengimas, pritaikymas neigaliesiems ir kt.). Vieta: Lukščių kaimas, Šakių rajono savivaldybė.	I	Vykdytojas: Šakių rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2028 m. IV ketv.	1 686 274,12	1 433 333,00		0,00	252 941,12	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	45	-
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	500	
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	46 250	

Eil. Nr.	Planuojamo veiksmo pavadinimas	Planuojamo veiksmo aprašymas	Veiksmo pobūdis (investicinis (I) arba neinvesticinis (NI))	Institucijos (įstaigos) (veiksmo vykdytojo ir partnerių) pavadinimas	Įgyvendinimo terminai		Veiksmo finansavimo poreikis, eurais				Vertinimo rodikliai				Prisidėjimas prie kitų teritorinių strategijų įgyvendinimo
					pradžią	pabaigą	Bendras lėšų poreikis, eurais	Iš jų:			Rodiklis	Pradinė reikšmė	Reikšmė pabaigoje		
								ES fondų lėšos	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšos	Savivaldybės (-ių) biudžeto (-ių) lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1.2.15.	Turizmo infrastruktūros plėtra Paežerių ežero prieplauka	Veikla: Paežerių ežero pritaikymas lankymui (pėsčiųjų-dviračių tako aplink ežerą įrengimas, dvi poilsio aikštelės su mažąja architektūra, apšvietimu, stebėjimo kameromis, automobilių stovėjimo aikštelėmis, aktyviam poilsiui pritaikyta infrastruktūra, WC, prieplaukos įrengimas ir kt.). Vieta: Vilkaviškio miestas; Paežerių kaimas, Kisiniškių kaimas, Patunkiškių kaimas, Maldėnų kaimas, Vilkaviškio rajono savivaldybė	I	Vykdytojas: Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2025 m. I ketv.	2027 m. IV ketv.	5 294 118,00	4 500 000,30		0,00	794 117,70	P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama	0	0,5	-
												R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	4,02	
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	5 400	
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	40 200	
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama	0	18	
1.2.16.	Turizmo infrastruktūros plėtra Vilkaviškio rajono savivaldybėje	1 veikla: Vištyčio ežero pritaikymas lankymui (pėsčiųjų takų, apšvietimo, mažosios architektūros elementų, WC, stebėjimo kamerų, aktyviam poilsiui pritaikytų aikštelių įrengimas, pritaikymas neįgalųjų poreikiams ir kt.). Vieta: Vištyčio miestelis, Vilkaviškio rajono savivaldybė. 2 veikla: Sėšupės upės pritaikymas lankymui (Matarnų stovyklavietės modernizavimas ir įrengimas, upės kranto sutvarkymas, prieplaukos valtimis ir baidarėms bei mažosios architektūros įrengimas ir kt.). Vieta: Matarnų kaimas, Vilkaviškio rajono savivaldybė. 3 veikla: Piliakalnių (Kaupiškių, Dabravolės, Piliakalnių piliakalnio) pritaikymas lankymui (mažosios architektūros, laiptų, automobilių stovėjimo aikštelių įrengimas ir kt.). Vieta: Kaupiškių kaimas, Piliakalnių kaimas, Dabravolės kaimas, Vilkaviškio rajono savivaldybė.	I	Vykdytojas: Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija. Partneris:	2024 m. IV ketv.	2027 m. IV ketv.	2 900 000,00	2 465 000,00		0,00	435 000,00	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	3,1	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės	0	31 000	
1.2.17.	Viešųjų turizmo paslaugų efektyvinimas Marijampolės regione	Veikla: interneto svetainių, portalo su interaktyviu žemėlapiu ir dirbtinio intelekto asistentu sukūrimas; dalyvavimas parodose bei turizmo verslo misijose; turizmo renginių organizavimas; informacinės medžiagos parengimas; vienišo Marijampolės regiono turistinio įvaizdžio kūrimas; informacinių stendų įrengimas; informacinių straipsnių publikavimas spaudoje ir socialiniuose tinkluose; dviejų turizmo informacijos centrų infrastruktūros pritaikymas lankytojams, įskaitant pritaikymą asmenis su negalia, ir kt. Vieta: Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybės.	I	Vykdytojas: VSĮ Vilkaviškio turizmo ir verslo informacijos centras. Partneriai: VSĮ Marijampolės turizmo ir verslo informacinis centras „SMART Marijampolė“; VSĮ Kazlų Rūdos turizmo ir verslo informacijos centras; VSĮ Šakių turizmo ir verslo informacijos centras; Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	2024 m. IV ketv.	2027 m. IV ketv.	596 000,00	506 600,00		0,00	89 400,00	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, vartotojai per metus	0	4 300	-
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai	0	1	
1.2.18.	Regiono turistinio patrauklumo viešinimas	Veikla: jungtinės veiklos sutarties sudarymas, kurioje bus paskirta už bendros veiklos organizavimą atsakinga savivaldybė (Vilkaviškio rajono savivaldybė), visoms savivaldybėms nustatytos konkrečios funkcijos komunikacijos ir analizės srityse bei apibrėžtos numatomos vykdyti komunikacijos ir analizės veiklos, į jų vykdymą įtraukiant turizmo informacijos centrus. Šiomis komunikacijos ir analizės veiklomis numatomas vykdyti turistinių teminių maršrutų (kraštovaizdžio, istorinio ir kt.), jungiančių regiono gamtos ir kultūros objektus, sudarymas (į maršrutus įjungiami objektai, kurie pritaikomi lankymui FZ investiciniais veiksmais bei jau pritaikyti objektai); sukurti portalo su interaktyviu žemėlapiu ir dirbtinio intelekto asistentu, palaikymas / atnaujinimas; dalyvavimas parodose; turizmo renginių organizavimas; interaktyvių informacinių terminalų palaikymas ir kt. Atliktas analizės veiklas planuojama nuolat rinkti informaciją apie viešosiomis paslaugomis pasinaudojusį asmenų skaičių. Gautą informaciją susisteminti ir analizuoti. Vieta: Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybės.	NI	Vykdytojas: Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija. Partneriai: Marijampolės savivaldybės administracija, Šakių rajono savivaldybės administracija, Kalvarijos savivaldybės administracija, Kazlų Rūdos administracija	2024 m. III ketv.	2024 m. II ketv.	-	-	-	-	-	Produkto rodiklis: Sudarytų jungtinės veiklos sutarčių skaičius, vnt.	0	1	-
												Rezultato rodiklis: Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius, vnt.	0	1	
1.3. Strategijos uždavinys															
Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą															
1.3.1.	Prevenicinių priemonių, skirtų visuomenės sveikatos stiprinimui įgyvendinimas Kalvarijos ir Marijampolės savivaldybėse	Veikla: Numatoma įgyvendinti prevencines priemones, skirtas gyventojų fizinės sveikatos bei psichologinės gerovės ir atsparumo stiprinimui, taip pat priklauso lygių ligų prevencijai, vykdančios teorinius ir praktinius mokymus, seminarus bei stovyklas, jaunimui ir kt. tikslinėms grupėms tuo prisidedant prie visuomenės sveikatos stiprinimo ir ligų prevencijai skirtų paslaugų efektyvumo didinimo, sveikatai nepalankių rizikos veiksnių mažinimui skirtų galimybių kūrimo. Vieta: Kalvarijos ir Marijampolės savivaldybės.	I	Vykdytojas: Marijampolės visuomenės sveikatos biuras; Partneriai: Kalvarijos savivaldybės administracija, Marijampolės savivaldybės administracija	2024 m. II ketv.	2028 m. III ketv.	208 218,00	176 985,00		0,00	31 233,00	R.S.2.3523 Asmenų, po dalyvavimo veiklose pagerinusių sveikatos raštingumo kompetencija, dalis	0	80	-
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis	0	80	
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos raštingumo didinimo veiklose	0	1 787	
												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešųjų paslaugų teikiančių įstaigų skaičius	0	1	
Iš viso:							34 754 582,05	29 541 389,42		0,00	5 213 192,63				

**SUSITARIMAS
DĖL 2023–2029 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS
STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO**

202_ m. _____ d.
Marijampolė

Kalvarijos savivaldybė, atstovaujama Kalvarijos savivaldybės mero Nerijaus Šidlausko, veikiančio pagal Kalvarijos savivaldybės tarybos 2024 m. _____ savivaldybės tarybos sprendimu Nr. ____ „_____“ suteiktą įgaliojimą,

Kazlų Rūdos savivaldybė, atstovaujama Kazlų Rūdos savivaldybės mero Manto Varaškos, veikiančio pagal Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2024 m. _____ savivaldybės tarybos sprendimu Nr. ____ „_____“ suteiktą įgaliojimą,

Marijampolės savivaldybė, atstovaujama Marijampolės savivaldybės mero Povilo Isodos, veikiančio pagal Marijampolės savivaldybės tarybos 2024 m. _____ savivaldybės tarybos sprendimu Nr. ____ „_____“ suteiktą įgaliojimą,

Šakių rajono savivaldybė, atstovaujama Šakių rajono savivaldybės mero Raimondo Januševičiaus, veikiančio pagal Šakių rajono savivaldybės tarybos 2024 m. _____ savivaldybės tarybos sprendimu Nr. ____ „_____“ suteiktą įgaliojimą,

Vilkaviškio rajono savivaldybė, atstovaujama Vilkaviškio rajono savivaldybės mero Algirdo Neiberkos, veikiančio pagal Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. _____ savivaldybės tarybos sprendimu Nr. ____ „_____“ suteiktą įgaliojimą,

toliau kartu vadinamos Partneriais, o kiekviena atskirai Partneriu, vadovaudamiesi Tvarios miesto plėtros strategijų ir funkcinių zonų strategijų rengimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. IV-30 „Dėl tvarios miesto plėtros strategijų ir funkcinių zonų strategijų rengimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), 50 ir 53 punktais ir atsižvelgdamos į Kalvarijos savivaldybės tarybos 2024 m. _____ sprendimą Nr. ____ „_____“, Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2024 m. _____ sprendimą Nr. ____ „_____“, Marijampolės savivaldybės tarybos 2024 m. ____ sprendimą Nr. ____ „_____“, Šakių rajono savivaldybės tarybos 2024 m. _____ sprendimą Nr. ____ „_____“ ir Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. _____ sprendimą Nr. ____ „_____“, sudaro šį susitarimą dėl 2023–2029 m. Marijampolės regiono funkcinės zonos strategijos (toliau – Strategija), kuri yra neatskiriamas šio susitarimo priedas, įgyvendinimo (toliau – Susitarimas) ir įsipareigoja:

1. Bendrai naudodamos savo turtą, kooperuodamos darbą, žinias ir organizacinius išteklius, veikti bendrai siekiant įgyvendinti Strategijoje nustatytus uždavinius.
2. Veikti kartu siekiant gauti finansavimą Strategijos veiksmų įgyvendinimui.
3. Užtikrinti bendrąjį finansavimą, reikalingą prisidėjimui prie Strategijos veiksmų, nustatytų kiekvienam iš Partnerių, įgyvendinimo ir finansuoti tinkamas ir netinkamas šių Strategijos veiksmų išlaidas, kurių nepadengia finansavimo šaltinis.
4. Įgyvendinti Strategijos įgyvendinimo veiksmų plane numatytus veiksmus (toliau – Strategijos veiksmi).
5. Paskirti Marijampolės regiono plėtros tarybos administraciją atsakinga už Strategijos stebėseną bei Strategijos ir Susitarimo pakeitimų koordinavimą (toliau – Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinatorius).
6. Teikti informaciją Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinatoriui bei pakirsti Partnerio atstovo kontaktinį asmenį.
7. Pavesti Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinatoriui vykdyti Strategijos įgyvendinimo stebėseną Apraše nustatyta tvarka: bendradarbiauti su Partneriais, rinkti, vertinti, apibendrinti iš savivaldybių gautą informaciją, teikti informaciją Apraše numatyta tvarka, derinti

Strategijos pakeitimus Apraše nustatyta tvarka, koordinuoti Strategijos ir Susitarimo pakeitimų bei Strategijos viešinimo veiksmus.

8. Vykdyti Strategijos ir Susitarimo pakeitimus tokia tvarka:

8.1. Strategija ir Susitarimas pakeičiami pagal poreikį;

8.2. Strategijos ir Susitarimo pakeitimus inicijuoja Partneris, kuris yra atsakingas už pateiktų dokumentų turinį, jų teisingumą. Partneris, jeigu reikia, tikslina pateiktą informaciją, rengia papildomą informaciją ir (ar) dokumentus ir (ar) taiso pateiktų dokumentų netikslumus ar trūkumus;

8.3. Strategijos ir Susitarimo pakeitimai rengiami laikantis Apraše nustatytų Strategijos ir Susitarimo rengimo reikalavimų;

8.4. Partneris inicijuojantis Strategijos pakeitimą, kaip tai apibrėžta Apraše, raštu pateikia Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinatoriui inicijuojamo pakeitimo argumentus ir šiuos dokumentus: Strategijos pakeitimo projektą ir jo lyginamąjį variantą, Susitarimo pakeitimo projektą (taikoma, kai dėl Strategijos pakeitimo turi būti keičiamas Susitarimas) ir jo lyginamąjį variantą;

8.5. Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos koordinatorius, gavęs pasiūlymą dėl Strategijos pakeitimo, Apraše nustatyta tvarka atlieka Strategijos ir Susitarimo pakeitimo veiksmus bei koordinuoja Strategijos viešinimo veiksmus;

8.6. Strategijos pakeitimus tvirtina Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Vilkaviškio rajono ir Šakių rajono savivaldybių tarybos. Strategijos ir jos pakeitimų viešinimą vykdo visi Partneriai Apraše nustatyta tvarka.

9. Pakeitus Strategiją, jei šie pakeitimai neįtakoja Susitarimo turinio, šis Susitarimas nekeičiamas.

10. Visi su šio Susitarimo įgyvendinimu susiję klausimai sprendžiami bendru susitarimu Partnerių atstovų susitikimuose.

11. Susitarimas sudaromas penkiais egzemplioriais, turinčiais vienodą teisinę galią, – po vieną kiekvienam Partneriui arba vienu elektroniniu dokumentu, pasirašytu kvalifikuotu elektroniniu parašu.

12. Bet koks ginčas, kylantis iš Susitarimo ar su juo susijęs, turi būti sprendžiamas tarpusavio derybomis. Nepavykus ginčą išspręsti derybomis, jie sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

13. Susitarimas ir jo pakeitimai įsigalioja nuo paskutinio Partnerio pasirašymo dienos ir galioja iki Strategijos įgyvendinimo pabaigos.

Kalvarijos savivaldybės
meras

(parašas)

Nerijus Šidlauskas

(data)

Kazlų Rūdos savivaldybės
meras

(parašas)

Mantas Varaška

(data)

Marijampolės
savivaldybės meras

(parašas)

Povilas Isoda

(data)

Šakių rajono savivaldybės
meras

(parašas)

Raimondas Januševičius

(data)

Vilkaviškio rajono
savivaldybės meras

(parašas)

Algirdas Neiberka

(data)

PATVIRTINTA
Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2024 m.
kovo d. sprendimu Nr.

2023–2029 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO FUNKCINĖS ZONOS STRATEGIJA

I SKYRIUS TERITORIJA, KURIOJE ĮGYVENDINAMA STRATEGIJA

Marijampolės regiono funkcinė zona (toliau – FZ) apima penkias Marijampolės apskrities savivaldybes – Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono, kurių gyventojų skaičius ir teritorijos plotas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. Marijampolės regiono FZ sudarančių savivaldybių plotas ir gyventojų skaičius 2023 m. pradžioje¹

Savivaldybė	Teritorija (žemės plotas), km ²	Nuolatinių gyventojų skaičius, asmenys
Marijampolės apskritis	4.466	135.787
Kalvarijos	440	9.874
Kazlų Rūdos	554	10.908
Marijampolės	755	54.606
Šakių rajono	1.454	25.973
Vilkaviškio rajono	1.263	34.426

Atlikus teritorijos, kurioje numatoma įgyvendinti FZ strategiją, analizę, **nustatyti esami socialiniai ir ekonominiai ryšiai ir prielaidos kurti naujus socialinius ir ekonominių ryšius**, sudarančius sąlygas bendrai savivaldybių veiklai, vykdant verslo ir turizmo plėtros funkciją bei užtikrinant visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.

Skatinant verslo plėtrą² didžiausią potencialą turinčiose regiono savivaldybėse įrengiant trūkstamą infrastruktūrą investicijoms pritraukti, tikslinga išnaudoti esamus Marijampolės regiono savivaldybių socialinius ir ekonominius ryšius, kuriuos pagrindžia gyventojų judėjimo regione duomenys. Tam sąlygas sudaro išvystyta regiono susisiekimo infrastruktūra ir regiono geografinė padėtis – Marijampolės regionas pasienyje su Lenkija esantis regionas, kertamas Via Baltica ir Rail Baltica transporto koridorių, kurių plėtra šiuo metu vyksta ir yra numatyta artimiausių metų perspektyvoje.

Įvertinus Marijampolės regiono įvairių kelių ruožų vidutinio metinio paros eismo intensyvumo duomenis³ (1 priedas) darytina išvada, kad regiono gyventojai juda regiono viduje (pvz., pagrindiniame transporto koridoriuje – Via Baltica judėjimo srautai regiono viduje intensyvesni nei atkarpose prie regiono ribos Kauno regiono ir Lenkijos kryptimis), transporto srautai nukreipti regiono centro link bei tarp regiono miestų. Intensyvios transporto srautų judėjimo apimtys regiono viduje liudija bendrą regiono darbo rinką ir atitinkamai esamus socialinius ir ekonominius ryšius tarp regiono savivaldybių.

Bendrą regiono darbo rinką rodo ir gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) bei jo perskirstymo tarp savivaldybių duomenys (2 lentelė). Duomenų apie GPM analizė atskleidžia, kad kiekvienos savivaldybės iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių gaunama GPM dalis sudaro nuo 3 iki 35 proc.

¹ Valstybės duomenų agentūra;

² Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 dalis;

³ Susisiekimo ministerija, Eismo sąlygų žemėlapis, <https://eismoinfo.lt/#/>;

Didesnė GPM dalis gaunama iš teritoriškai besiribojančių savivaldybių (pvz., Vilkaviškio rajono savivaldybės atveju iš Marijampolės ir Kazlų Rūdos savivaldybių; Marijampolės savivaldybės atveju iš Kazlų Rūdos ir Vilkaviškio rajono savivaldybių ir t. t.). Tai leidžia teigti, kad darbo jėga juda tarp regiono savivaldybių.

2 lentelė. Duomenys apie GPM įmokas 2016 m. į Marijampolės regiono savivaldybių biudžetus⁴

Savivaldybė, kuri gavo kitų Marijampolės regiono savivaldybių paskirstytas GPM įmokas	Iš viso	Marijampolės regiono savivaldybė, kuri paskirstė gautas GPM įmokas, tūkst. eurų					Savivaldybėje sumokamo GPM dalis, proc.	Iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių gauta GPM dalis, proc.
		Kalvarijos	Kazlų Rūdos	Marijampolės	Šakių rajono	Vilkaviškio rajono		
Kalvarijos	1.751,5	659,7	4,7	592,3	4,4	14,5	38	35
Kazlų Rūdos	2.735,5	1,4	1.552,2	211,4	8,4	13,0	57	9
Marijampolės	17.427,1	125,5	155,6	12.425,6	39,9	230,2	71	3
Šakių rajono	7.252,9	0,7	18,0	490,4	4.158,2	50,1	57	8
Vilkaviškio rajono	7.323,4	8,1	104,5	1.175,9	75,4	3.656,8	50	19

Faktą dėl egzistuojančių Marijampolės regiono savivaldybių socialinių ir ekonominių ryšių, sąlygotų bendros regiono darbo rinkos, pagrindžia ir atliktos Marijampolės regiono didžiausių darbuotojų skaičių turinčių įmonių⁵ apklausos duomenys. Jie parodė, kad visose apklaustose įmonėse dirbo darbuotojai iš kitų regiono savivaldybių. Šakių rajono savivaldybės įmonėse dažniausiai dirbo Vilkaiviškio rajono savivaldybės gyventojai, Marijampolės savivaldybės – Kalvarijos ir Vilkaiviškio rajono, Vilkaiviškio rajono – Kalvarijos, Marijampolės ir Šakių rajono savivaldybių gyventojai. Iš apklaustų Marijampolės regiono įmonių didžioji dalis nurodė, kad darbuotojai, atvykstantys iš kitų Marijampolės regiono savivaldybių, sudaro tarp 30 ir 50 proc. visų darbuotojų.

Tai, kad Marijampolės regiono savivaldybių darbo jėga traktuojama kaip bendra regiono darbo jėgos pasiūla, pagrindžia ir Marijampolės regione veikiančios Marijampolės laisvosios ekonominės zonos (toliau – LEZ) strategija pritraukiant investicijas. LEZ, kurios 89 proc. teritorijos yra subnuomota investuotojams, veiklos praktika remiasi faktu, kad Marijampolės regiono privalumai – bendra viso regiono darbo rinka. Tai yra, pristatant Marijampolės LEZ potencialiems investuotojams akcentuojamas viso Marijampolės regiono darbo jėgos potencialas⁶.

Vertinat kiekvienoje Marijampolės regiono savivaldybėje veikiančių didžiausių įmonių⁷ veiklos sritis, jos pasižymi panašia gamybine specializacija: plėtojama maisto, medienos, metalo pramonės šakos. Šių veiklos sričių įmonės didesne ar mažesne apimtimi būdingos visoms Marijampolės regiono savivaldybėms. Tai rodo panašia gamybine specializacija pasižyminčius ekonominius ryšius tarp regiono savivaldybių.

Gyventojų judėjimo regiono viduje ir socialinių ekonominių ryšių kryptis tarp regiono savivaldybių pagrindžia ir 3–5 metų vaikų, ugdomų savivaldybėje, bet gyvenančių kitoje ir ugdomų ne savivaldybės mokyklose duomenys. Atskirose regiono savivaldybėse tokių vaikų dalis sudaro nuo 6 iki 14 proc. Tose savivaldybėse, kuriose sudarytos geresnės sąlygos verslo plėtrai, daugiau materialinių investicijų bei atitinkamai gerai apmokamų darbo

⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos informacija apie biudžeto pajamas, <https://www.vmi.lt/evmi/ataskaitu-archyvas> (2016-12-31 duomenys). Nuo 2017-01-01 pasikeitė GPM paskirstymo tvarka, todėl neatliekami GPM perskaičiavimai pagal įmonių ir gyventojų prisiregistruotų tam tikroje savivaldybėje sumokėtą GPM;

⁵ 2023 m. rugsėjo mėn. buvo atlikta Marijampolės regiono įmonių, kuriose bendras dirbančių apdraustųjų skaičius 2023 m. rugsėjo mėn. duomenimis buvo 3167 apdraustieji, apklausa;

⁶ UAB Marijampolės laisvosios ekonominės zonos valdymo bendrovė, <https://www.balticfez.lt/wp-content/uploads/2023/02/PPT-v5.pdf>;

⁷ Pagal [Atvira Sodra](#) pateiktus savivaldybėse veikiančių įmonių apdraustųjų skaičiaus duomenis;

viėtų (Marijampolės ir Kazlų Rūdos savivaldybės), daugiau atvykstančių į jas dirbti, tad atitinkamai daugiau vaikų, ugdomų tų savivaldybių ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kurių gyvenamoji vieta yra kitoje savivaldybėje (3 lentelė).

3 lentelė. FZ savivaldybėse ugdomų 3-5 metų vaikų 2022–2023 m. duomenys⁸

Savivaldybė	Savivaldybėje ugdomų 3-5 metų vaikų, kurie gyvena kitoje savivaldybėje, dalis proc.	Savivaldybės 3-5 metų vaikų, ugdomų ne savivaldybės mokyklose, dalis proc.	3-5 metų vaikų, kurie gyvena kitoje savivaldybėje ir ugdomų ir kitos savivaldybės mokyklose, skirtumas
Kalvarijos	8,2	19,4	-11,2
Kazlų Rūdos	14,3	10,01	4,3
Marijampolės	8,0	2,9	5,1
Šakių rajono	8,4	10,4	-2,0
Vilkaviškio rajono	6,5	7,3	-0,8

Bendroms savivaldybių veikloms **plėtojant turizmą** regione⁹ ir turizmo išteklius panaudojant regiono darbo vietoms (ypač kaimo vietovėse) kurti, tikslinga panaudoti turimus bendrus turizmo išteklius. Prielaidas tam sudaro Marijampolės regiono istorinis etnografinis kontekstas – dabartinio administracinio Marijampolės regiono (apskrities) ribos praktiškai sutampa su etnografinio Suvalkijos (Sūduvos) regiono¹⁰ ribomis, kas lemia kultūriškai ir istoriškai nulemtą etnografinę identitetą bei atitinkamai bendrus istorinius ir kultūrinius išteklius ir ryšius. Sąlygas turizmo plėtrai sudaro regiono geografinė padėtis, kompaktiškumas ir susisiekimo infrastruktūros išvystymas.

Esami socialiniai ir ekonominiai ryšiai sudaro sąlygas tolesniam **visuomenės sveikatos** paslaugų¹¹ gerinimui. Marijampolės regione Marijampolės visuomenės sveikatos biuras visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas teikia dviejų besiribojančių savivaldybių – Marijampolės bei Kalvarijos – gyventojams (2010 m. balandžio 9 d. sutarties Nr. TS-12 „Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių bendradarbiavimo sutartis dėl visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo“ pagrindu). Tad tolesnės visuomenės sveikatos priežiūros ir stiprinimo paslaugos regione gali būti teikiamos pasinaudojant jau suformuota praktika ir bendradarbiaujant dviem savivaldybėms – Marijampolės savivaldybės turimas potencialas leistų patenkinti Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių poreikius.

Taigi, Marijampolės regiono funkciniai ryšiai jungia regiono gyventojus (bendra tikslinė grupė), viešųjų paslaugų teikėjus, verslą bei profesinio mokymo įstaigas ir sudaro prielaidas bendradarbiavimui.

Teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, žemėlapis

⁸ Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS 2023-07-18 duomenys);

⁹ Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 dalis;

¹⁰ Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas, <https://www.ekgt.lt/etnografiniai-regionai/suvalkija-suduva/>;

¹¹ Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 18 dalis; 7 str. 32 dalis;

2023–2029 m. Marijampolės regiono FZ strategija bus įgyvendinama Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybių teritorijoje.

1 pav. Marijampolės regiono FZ teritorija

II SKYRIUS FUNKCINĖS ZONOS ANALIZĖ

Funkcinės zonos bendros problemos

Šia strategija siekiama spręsti FZ savivaldybėms būdingą problemą – **menką regiono ekonomikos aktyvumą ir nepakankamą visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.**

Marijampolės regiono socialiniai ir ekonominiai rodikliai rodo menką regiono ekonomikos aktyvumą bei skirtumus regiono viduje (2 ir 3 priedai). 2021 m. sukuriama pridėtinė vertė 1 dirbančiajam regione sudarė 20,5 tūkst. eurų ir buvo mažesnė nei šalyje (26,6 tūkst. eurų), materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, sudarė 1,87 tūkst. eurų, šalyje – 3,72 tūkst. eurų. Tiesioginės užsienio investicijos Marijampolės regione net dešimt kartų mažesnės nei vidutiniškai šalyje – 2022 m. šalyje tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, sudarė 10.454 eurus, Marijampolės regione – 1.564 eurus. 2022 m. vidutinis bruto darbo užmokestis regione buvo taip pat mažesnis nei šalies vidurkis (regione – 1.426 eurai, šalyje – 1.787 eurai), o BVP tenkantis 1 gyventojui taip pat ženkliai mažesnis nei vidutiniškai šalyje (Marijampolės regione – 11,8 tūkst. eurų, šalyje – 19,9 tūkst. eurų).

Prasta ekonominė situacija lemia prastus socialinius rodiklius. Skurdo ar socialinėje atskirtyje gyvenančių asmenų dalis Marijampolės regione sudaro daugiau nei trečdali gyventojų: 2022 m. šalyje – 24,6 proc., Marijampolės regione – 37,4 proc., tai prasčiausias rodiklis šalyje. 2022 m. užimtumo lygis (16–64 m. amžiaus gyventojų grupėje) Marijampolės regione siekė 68,3 proc., šalyje – 73,8 proc. Tokia regiono socialinė ekonominė situacija sąlygoja menką regiono patrauklumą, gyventojų skaičiaus mažėjimą bei senėjimą (4 lentelė).

Problema gilina ir tai, kad Marijampolės regione 48,9 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse (tai antras aukščiausias rodiklis šalyje), kuriose mažesnė ūkinių veiklų įvairovė (Marijampolės regione užimtųjų dalis žemės ūkio sektoriuje 2021 m. sudarė 15,3 proc. visų užimtų gyventojų, o tai tris kartus didesnė nei vidutiniškai šalyje (5,3 proc.).

4 lentelė. Marijampolės funkcinės zonos demografinė situacija

Savivaldybė	Kaimo gyventojų dalis 2023 m. pradžioje, proc.	Demografinės senatvės koeficientas 2022 m. pradžioje, asmenys	Gyventojų skaičiaus sumažėjimas 2013-2023 m., proc.
Marijampolės apskritis	48,9	150	13,2
Kalvarijos	59,8	125	16,2
Kazlų Rūdos	49,6	149	14,4
Marijampolės	32,9	138	8,2
Šakių rajono	68,3	174	17,3
Vilkaviškio rajono	56,3	160	16,1

Marijampolės regione aukšti prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumo rodikliai: prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. Marijampolės regione 2021 m. siekė 342,9 atvejus, šalyje – 307 atvejus, išvengiamas mirtingumas 100 000 gyv. Marijampolės regione 2021 m. siekė 562 atvejus, šalyje – 507,6 atvejus. Tai rodo, kad visuomenės sveikatos paslaugos nėra pakankamai efektyvios.

Menkas viso regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas veikia ir ekonomiką, ir socialinę sritį, ir klimato kaitą. Demografiniai procesai didina poreikį racionaliai išdėstyti darbo, poilsio bei gyvenamąsias vietas, siekiant išvengti šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimų.

Marijampolės regiono savivaldybėms, susijusioms socialiniais ir ekonominiais ryšiais, siejamoms bendro etnografinio identiteto bei turinčioms joms visoms būdingas problemas, numato veikti bendrai teikiant paslaugas, kooperuojant turimus išteklius, išnaudojant stiprybes ir taip visoje regiono teritorijoje siekiant kokybinių pokyčių:

- pritraukti investuotojus pritaikant pramonės ir komercinius sklypus ir taip sudaryti sąlygas naujų darbo vietų kūrimui visame regione;
- padidinti regiono turistinį patrauklumą ir regiono matomumą bei žinomumą išnaudojant regiono turizmo išteklius ir kartu sudaryti prielaidas didinti ūkinių veiklų įvairovę, ypač kaimiškosiuose regiono teritorijose;
- padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą ir taip sudaryti prielaidas sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimui.

Įgyvendinant FZ strategiją dėmesys bus skiriamas darnaus vystymosi ir inovatyvumo (sumanumo) principams, savivaldybėms kartu sprendžiant viešųjų paslaugų prieinamumo, aplinkos taršos ir saugumo ir kitas tarpusavyje susijusias problemas, ir užtikrinant ekonominiu požiūriu svarbų racionalų darbo ir gyvenamųjų vietų išdėstymą ir jų jungtis. Aplinkos, klimato kaitos, socialinių ir ekonominių procesų sąveika reikalauja integruotų sprendimų, įgyvendinančių Europos žaliojo kurso strategiją: tiek tiesiogiai mažinant šiltnamio efekto sukeliančių dujų emisiją (pvz., užtikrinant turistų lankomų objektų pasiekimą tvariais būdais – pėsčiomis, dviračiais, vandens transportu), tiek subalansuojant ekonominės infrastruktūros, ekonominei veiklai naudojamų teritorijų tinklą, taip sumažinant ilgų kelionių poreikį ir transporto taršai ir poveikį klimato kaitai.

Problemos sprendimas kartu prisidės prie Kalvarijos savivaldybės 2018–2024 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. T-23), Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2021 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. TS-6), Marijampolės savivaldybės strateginio plėtros iki 2030 metų plano (patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 1-128), Šakių rajono savivaldybės 2018–2024 metų strateginio plėtros plano (patvirtintas Šakių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T-378), Vilkaviškio rajono savivaldybės 2019-2027 metų strateginio plėtros plano (Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. B-TS-1234) bei 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros plano (patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2023 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. S-1) įgyvendinimo.

Poreikiai, potencialas, bendros problemų priežastys

Aukščiau įvardintą regiono FZ problemą „**menkas regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas**“ sąlygoja vidiniai regiono veiksniai – investicijoms tinkamų pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų trūkumas, neišnaudotas regiono turizmo ir investicijų pritraukimo potencialas, nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas.

Silpnybės (poreikiai):

- Padidinti regiono investicinį patrauklumą (investicijų pritraukimui tinkamų ir greitai išvystomų teritorijų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas) – bendras poreikis Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms;
- Geriau išnaudoti regiono turizmo potencialą (lankymui pritaikytų turizmo objektų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas) – bendras poreikis Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms;
- Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą – poreikis Kalvarijos savivaldybės ir neišnaudotas Marijampolės savivaldybės potencialas.

Žemiau pateikiamas savivaldybių **poreikių**, kurie yra bendri FZ savivaldybėms ir pagrindžia bendrų problemos priežasčių egzistavimą, įvertinimas:

Padidinti regiono investicinį patrauklumą. Prastą regiono ekonominę situaciją, žemą pridėtinę vertę sukuriančių verslų dominavimą, menkas materialines ir užsienio investicijas, mažą ūkinių veiklų įvairovę, žemas gyventojų pajamas ir žemą užimtumo lygį lemia nepakankamas regiono investicinis patrauklumas. Tai, kad Marijampolės regione nedarbo lygis aukštesnis, o gyventojų aktyvumas mažesnis nei šalyje, rodo, kad nesant palankioms sąlygoms verslo plėtrai nėra pilnai išnaudojamas regiono darbo jėgos potencialas. Vilkaviškio ir Šakių rajono savivaldybėse, kuriose gyventojų skaičius sudaro 45 proc. visų regiono gyventojų, materialinės investicijos itin žemos, o tai tiesiogiai siejasi ir su žemu darbo užmokesčiu (5 lentelė). Priešingos tendencijos fiksuotinos tose regiono savivaldybėse, kuriose materialinės investicijos aukštos ir atitinkamai didesnis darbo užmokestis, dėl ko šios savivaldybės tampa patrauklesnės verslui ir gyventojams.

5 lentelė. Darbo užmokestis, materialinės investicijos bei mažų ir vidutinių įmonių skaičius Marijampolės funkcinėje zonoje

Savivaldybė	Darbo užmokestis bruto (mėnesinis) 2022 m., EUR	Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui 2021 m., EUR	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., 2023 m. pradžioje, vnt.
Lietuvos Respublika	1.789,0	3.847	35,0
Marijampolės apskritis	1.426,9	1.965	20,2
Kalvarijos	1.360,8	1.163	16,4
Kazlų Rūdos	1.486,1	3.755	19,1
Marijampolės	1.467,4	2.605	26,1
Šakių rajono	1.398,7	1.475	17,3
Vilkaviškio rajono	1.305,1	1.012	14,4

Investicijų pritraukimui ir darbo vietų kūrimui regione nesudarytos reikiamos sąlygos. Kaip pabrėžiama VŠĮ Investuok Lietuvoje pateiktose rekomendacijose dėl Marijampolės regiono pasirengimo pritraukti investicijas – gamybos srities investuotojų poreikiai rodo didesnių sklypų poreikį ir paklausą¹². Atlikta Marijampolės regiono savivaldybių apklausa¹³ apie laisvų ir (ar) išnuomotų investicijoms pritaikytų sklypų skaičių ir plotą atskleidė, kad Marijampolės regione nėra investuotojų poreikius atitinkančios greitai išvystomos infrastruktūros, o esami pramoninės, komercinės paskirties sklypai yra

¹² VŠĮ Investuok Lietuvoje 2021 m. rugsėjo 6 d. raštas Nr. 2021-661-S „Dėl regiono pasirengimo pritraukti investicijas“;

¹³ Marijampolės regiono savivaldybių administracijų apklausa dėl investicijoms pritaikytų sklypų pasiūlos ir potencialo, vykdyta 2023 m. liepos 3-10 d. el. paštu;

nepritaikyti, juose nėra net bazinės reikiamos infrastruktūros (6 lentelė).

6 lentelė. Investicijoms tinkamos teritorijos (sklypai) Marijampolės funkcinėje zonoje

Savivaldybė	Esami sklypai	Iš jų pilnai pritaikyta investuotojams	Esamų sklypų infrastruktūros trūkumai	Išnuomotų investuotojams sklypų plotas
Kalvarijos	7 sklypai (viso 12,0026 ha)	Nėra	Trūksta vandens ir nuotekų tinklų, elektros visiems sklypams, privažiavimo kelių – 5 sklypams	Nėra
Kazlų Rūdos	Nėra	Nėra	Nėra	Nėra
Marijampolės	2 sklypai (viso 8,2572 ha)	Nėra	Šiuo metu vyksta susisiekimo, vandens ir nuotekų sistemų, elektros ir kt. infrastruktūros įrengimas	69,4728 ha
Šakių rajono	3 sklypai (viso 5,5078 ha)	Nėra	Trūksta privažiavimo kelių, vandens ir nuotekų tinklų, elektros linijos	Nėra
Vilkaviškio rajono	6 sklypai (viso 25,6975 ha)	Nėra	Trūksta inžinerinės infrastruktūros	Nėra

Investicijoms tinkamų sklypų su įrengta reikiama infrastruktūra trūkumas riboja regiono vystymąsi, mažina regiono konkurencingumą ir patrauklumą. Poreikis sukurti ir pritaikyti infrastruktūrą investicijų pritraukimui aktualiausias didžiausių gyventojų skaičių ir potencialą turinčiose regiono savivaldybėse – Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse. Sukūrus investicijoms tinkamą infrastruktūrą būtinas ir regiono žinomumo didinimas konsoliduojant pastangas ir pristatant kaip patrauklų investicijoms regioną, turintį bendrą darbo rinką (rinkodaros priemonės, IT sprendimai).

Geriau išnaudoti regiono turizmo potencialą. Marijampolės regione beveik pusė gyventojų gyvena kaimo vietovėse, žymiai didesnė užimtųjų dalis Marijampolės regione nei bendrai Lietuvoje dirba žemės ūkio srityje (istorinė tendencija), o tai rodo menką ūkinių veiklų įvairovę. Mažą ūkinių veiklų įvairovę (ypač kaimiškose vietovėse) lemia ir neišnaudojamas turizmo srities potencialas. Marijampolės regiono FZ savivaldybės negali konkuruoti rekreacijos, turizmo paslaugų sektoriuose su kitais regionais, kadangi trūksta lankymui pritaiktų turizmo objektų, neišvystyta bendra turizmo objektų infrastruktūra. Tai pagrindžia ir nacionaliniu lygiu atlikti turizmo sektoriaus tyrimai. Remiantis Turizmo sektoriaus plėtros tyrimu¹⁴, viena turizmo sektoriaus resursų trūkumus rodančių silpnųjų – siaura atvykstamojo turizmo produktų pasiūla Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Alytuje. Dėl to turistai Marijampolės regioną renkasi trumpoms kelionėms. Remiantis Vietinio turizmo tyrimo ataskaitos¹⁵ duomenimis, su nakvyne keliaujantys vietos turistai Marijampolės apskritį renkasi retai (sudaro 3 proc. visų kelionių) ir vyksta savaitgaliui (ne kasmetinėms atostogoms) – 2022 m. mažiausias nakvynių skaičius, tenkantis vienam turistui, buvo Marijampolės apskrityje (1,6 nakvynės).

Remiantis Vietinio turizmo tyrimo ataskaita, keliautojai daugiausiai dėmesio skiria apgyvendinimo paslaugų kainos ir kokybės santykiui, bendrai vietos infrastruktūrai ir lankytinų gamtos objektų pasiūlai. Turistinių vietovių (objektų) fizinės ir skaitmeninės infrastruktūros pritaikymo lygis vertintas Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros vertinimo tyrimu¹⁶, kuriame Marijampolės regiono savivaldybių turizmo objektų (viso vertinti 127 objektai) pritaikymo lygis įvertintas prasčiau, nei vidutiniškai šalyje. Bendras nacionalinis Lietuvos savivaldybių turistinių objektų įvertinimų vidurkis yra 2,71 iš 4 galimų, visų Marijampolės regiono savivaldybių, išskyrus Marijampolės (2,75), vidurkis buvo mažesnis: Kalvarijos – 2,25, Kazlų Rūdos – 2,28, Šakių rajono – 2,54, Vilkaviškio rajono – 2,56, o vertinti turizmo objektai dažnai visai neturi arba turi tobulintinos būklės WC, kai kurie objektai visiškai nepritaikyti neįgalųjų

¹⁴ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Turizmo sektoriaus plėtros tyrimas, https://lithuania.travel/uploads/ataskaitos/Turizmo_sektoriaus_pl%C4%97tros_tyrimas.pdf;

¹⁵ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Vietinio turizmo tyrimo ataskaita, https://www.lithuania.travel/uploads/ataskaitos/2023/vietinio/Vietinio%20turizmo%20tyrimas_ataskaita_2023.pdf;

¹⁶ VŠĮ „Keliauk Lietuvoje“, Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros vertinimo tyrimas, <https://www.lithuania.travel/lt/news/lietuvos-turistiniu-vietoviu-infrastrukturos-vertinimo-tyrimas>;

poreikiams, kyla sunkumų orientuojantis, tobulintina parkavimo, kai kuriais atvejais netgi susisiekimo infrastruktūra.

Turizmo sektoriaus plėtrai ypač svarbi komunikacija. Turizmo sektoriaus netolygus vystymas ir nesuformuotas bendras unikalus turistinio krašto įvaizdis (vis dar išlikęs ne turistinio, bet žemdirbystės regiono įvaizdis) – nėra Sūduvos (Suvalkijos) kaip etnografinio regiono viešinimo, turistinių maršrutų, apimančių visą regioną, esami objektai nėra pritaikyti lankymui, trūksta informacinės infrastruktūros.

Išanalizavus Marijampolės regiono turizmo informacijos centrų veiklos ataskaitas¹⁷ nustatyta, kad turizmo informacijos centrų veiklos apimtys ir galimybės skirtingos – kiekvienas turizmo informacijos centras veikia konkrečios savivaldybės teritorijoje, o bendradarbiavimui tarpusavyje nėra teikiamas prioritetas, be to, veiklos tikslai, jų apimtys nesudaro prielaidų viso regiono viešinimui, jo patrauklumo didinimui etnografinio regiono pagrindu.

Poreikis turimo turistinio potencialo išnaudojimui aktualus visam Marijampolės, t. y. etnografiniam Suvalkijos (Sūduvos) regionui – Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybėms.

Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą. Aukštus socialinės atskirties rodiklius lemia ir prasta regiono gyventojų sveikata – remiantis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, Marijampolės regione išvengiama mirtingumas didžiausias Kalvarijos savivaldybėje, kurioje aukšti ir prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumo rodikliai (7 lentelė), o tai rodo nepakankamą visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą.

7 lentelė. Mirtingumo rodikliai Marijampolės regiono funkcinėje zonoje

Rodiklis	Lietuvos Respublika	Marijampolės apskritis	Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Marijampolės sav.	Šakių r. sav.	Vilkaviškio r. sav.
Išvengiama mirtingumas proc.	27,2	27,7	29,3	23,4	27,3	28,9	28,2
Išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	507,6	562	629,2	453,1	478,2	656,4	638,1
Preveninėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	307	342,9	391,9	327,2	275,4	385,4	407,9
Tinkamu gydymu išvengiama mirtingumas 100 000 gyv.	200,6	219,1	237,3	125,9	202,8	271	230,2

Remiantis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, mokinių fizinis aktyvumas (mokinių dalis proc., kurie sportuoja kasdien, ne pamokų metu (bent 60 min.) regione mažiausias Marijampolės (12 proc.) ir Kalvarijos (12,9 proc.) savivaldybėse ir 2020 m. buvo mažesnis nei šalies vidurkis (13,6 proc.). Ligtumas psichikos ir elgesio sutrikimais 10 000 gyv. Marijampolės regiono savivaldybėse auga ir visose 2022 m. viršijo šalies vidurkį (1.202,9 atvejai šalyje, 1.481,2 atvejai Marijampolės regione). Analizuojant tabako, alkoholio bei narkotikų vartojimo duomenis mokyklinio amžiaus mokinių tarpe ir lyginant juos su šalies rodikliais, stebima, kad visose regiono savivaldybėse viršijami alkoholio per paskutines 30 dienų bent kartą vartojimo rodikliai, o keturiose iš jų viršijami ir tabako rūkymo šalies rodikliai. Tokia situacija rodo poreikį efektyvinti visuomenės sveikatos paslaugas, siekiant sveikos gyvensenos įgūdžius ugdyti nuo pat mažumės.

¹⁷ a) Kalvarijos savivaldybės viešosios bibliotekos metinė veiklos ataskaita už 2022 metus, patvirtintas Kalvarijos savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. T-68(1.5E) „Dėl Kalvarijos savivaldybės viešosios bibliotekos 2022 metų metinių ataskaitų rinkinio patvirtinimo“; b) Kazlų Rūdos turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. TS-61 „Dėl Viešosios įstaigos Kazlų Rūdos turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų metinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo“; c) VšĮ Marijampolės turizmo ir verslo informacinio centro „SMART Marijampolė“ 2022 metų veiklos ataskaita, kuriai pritarta Marijampolės savivaldybės tarybos 2023 m. kovo 13 d. sprendimu Nr. 1-79 „Dėl VšĮ Marijampolės turizmo ir verslo informacinio centro „SMART Marijampolė“ 2022 metų veiklos ataskaitos vertinimo“; d) Viešosios įstaigos Šakių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų veiklos ataskaita, patvirtinta 2023 m. balandžio 20 d. visuotinio dalininkų susirinkimo protokoliniu nutarimu Nr. 23-1; e) VšĮ Vilkiškių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų veiklos ataskaita, patvirtinta Vilkiškių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. B-TS-57 „Dėl Viešosios įstaigos Vilkiškių turizmo ir verslo informacijos centro 2022 metų metinio ataskaitų rinkinio patvirtinimo“;

Visos regiono savivaldybės, išskyrus Kalvarijos, turi jų teritorijoje veikiančius visuomenės sveikatos biurus, kurie vykdo visuomenės sveikatos stiprinimo veiklas. Tad poreikis bendradarbiavimui visuomenės sveikatos paslaugų srityje ypač aktualus Kalvarijos savivaldybei.

Marijampolės regiono FZ bendri poreikiai gali būti tenkinami išnaudojant turimą **potencialą**.

Stiprybės (potencialas):

- Sėkminga patirtis regione pritraukiant stambius investuotojus;
- Turizmo ištekliai, bendras kultūrinis–istorinis identitetas ir regiono turizmo informacinių centrų bendradarbiavimo potencialas;
- Sukurtas visuomenės sveikatos paslaugas teikiančių įstaigų tinklas ir susiklosčiusi bendradarbiavimo praktika.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane¹⁸ Marijampolės miestas priskirtas regioninio palaikomojo tipo centrų grupei, kurių stiprinimui numatyta prioriteta teikti telkiant paslaugas, išteklius ir infrastruktūrą vadovaujantis papildomumo principu, pritraukiant investicijas; Šakių ir Vilkaviškio miestai, su Marijampole susiję regioninio lygmens funkciniais ryšiais, priskirti pakankamo potencialo lokalių urbanistinių centrų kategorijai, kuriuose numatoma viešąsias investicijas telkti specializuotų ekonominių veiklų rėmimui, kartu išnaudojant funkcinis ryšius su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais bei turimą potencialą.

Nustatyta silpnybė – menkas investicinis patrauklumas, investicijoms tinkamų pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų trūkumas, galėtų būti šalinami išnaudojant regiono potencialą – **esamą regiono žinomumą investuotojams ir sėkmingą stambių investicijų pritraukimo patirtį** į Marijampolės savivaldybę. Marijampolės regione esama teigiamos stambių investuotojų pritraukimo patirties – 89 proc. (69,5 ha) Marijampolės LEZ teritorijos yra subnuomota investuotojams, kurie reikšmingai prisideda prie regiono ekonomikos vystymosi. Sėkminga Marijampolės savivaldybės patirtis pritraukiant investuotojus rodo, kad regionas yra patrauklus investuotojams ir būtina išnaudoti šią stiprybę. Kuriant investicijoms palankią aplinką taip pat galėtų būti išnaudojama regiono specializacija¹⁹: 3M – Maistas, Metalas, Mediena.

Turizmo srities plėtros potencialas remiasi **neišnaudotais Marijampolės regiono kaip etnografinio Sūduvos (Suvalkijos) regiono turizmo iškiliais bei veikiančių turizmo informacijos centrų bendradarbiavimo ir veiklos efektyvumo didinimo galimybėmis**. Marijampolės regionas – tai Suvalkijos (Sūduvos) etnografinis regionas, turintis savitą istoriją, gamtinius ir istorinius turistinius išteklius (Žuvinto biosferos rezervatas, įtrauktas į pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tinklą, miškai, piliakalniai, dvarai ir jų fragmentai, sodybos, parkai, tautinio atgimimo paveldas, architektūrinės, memorialinės bei archeologinės vertybės). Remiantis Bendruoju planu, Marijampolės regione išskirti du saugomi ir įveiklinami kraštovaizdžio kultūrinio identiteto kultūros paveldo arealai. Kauno krašto ir Panemunės kultūros paveldo arealas, į kurį patenka šiaurinė Marijampolės regiono teritorijos dalis, turi didelį rekreacinį, turistinį potencialą pasižymintį archeologinio paveldo gausa, išskirtinės vertės archajiškaisiais, kaimiškaisiais ir miestų kultūriniais kraštovaizdžiais bei Nemuno upės rekreaciniu potencialu. Suvalkijos kultūros paveldo areale, kuris apima didelę dalį Marijampolės regiono, susitelkę kultūros paveldo, atspindinčio Suvalkijos regiono savitumą, sankaupos, pasižyminčios ypatinga memorialinio ir archeologinio paveldo gausa, arealo pagrindinis urbanistinis centras – Marijampolė. Arealas generuoja daugialypius kultūrinius kraštovaizdžius: išskirtinės vertės kaimiškuosius kraštovaizdžius ir miestovaizdžius.

R. Narkūnienės disertacijoje „Lietuvos turizmo sektoriaus plėtros tendencijų modeliavimas didinant turistinių regionų konkurencingumą darnios plėtros kontekste“ pateikiamose išvadose teigiama, kad „turistinio regiono konkurencingumas remiasi regiono iškiliais (...), taip pat gebėjimu panaudoti išteklius

¹⁸ Patvirtintas Lietuvos Respublikos vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“;

¹⁹ Marijampolės regiono plėtros tarybos 2018 m. vasario 19 d. sprendimu Nr. 51/8S-8 „Dėl pritarimo Marijampolės regiono specializacijos krypties įgyvendinimo planui“;

(...)“, o „turizmo sektoriaus valdymas yra sudėtingas procesas, kuriam būtinas visų dalyvaujančių institucijų veiksmų derinimas, funkcijų pasidalijimas“²⁰. Siekiant derinti veiksmus tarp FZ savivaldybių ir paskyrus turizmo srities koordinatorių regione būtų užtikrintas bendrų veiksmų regiono viduje derinimas, efektyvus turimų turizmo išteklių naudojimas, o pasidalijus funkcijas ir efektyvesnis paslaugų teikimas. Regione veikiančioms turizmo informacijos centrų išplėtus bendradarbiavimą ir pasidalijus atsakomybėmis būtų efektyviau atliekama vartotojų srautų ir poreikių analizė, stebimos tendencijos, keičiamasi informacija apie paslaugų vartotojų poreikius ir turizmo išteklius, kuriami regioniniai turizmo maršrutai bei vieningesnis paslaugų teikimo modelis, derinami veiksmai, pristatomas regiono patrauklumas, formuojamas ir gerinamas jo įvaizdis, kuriami skaitmeniniai regiono turistinio potencialo viešinimo sprendimai ir kt. Tokiu būdu, esant atsakingam bendrų veiksmų koordinatoriui ir pasitelkiant regione veikiančių turizmo informacijos centrų potencialą, būtų pilnai išnaudojami tiek turistiniai, tiek organizaciniai ištekliai ir taip pasiektas sinerginis efektas.

Visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumo didinimui išnaudotinas **Marijampolės savivaldybėje veikiančio visuomenės sveikatos biuro potencialas Kalvarijos savivaldybės poreikiams tenkinti, tęsiant turimą bendradarbiavimo patirtį**. Visuomenės sveikatos priežiūra ir stiprinimu regione rūpinasi savivaldybių visuomenės sveikatos biurai, tačiau Kalvarijos savivaldybei, kuri 2023 m. pradžioje turėjo 9.874 gyventojus, šias paslaugas teikia Marijampolės visuomenės sveikatos biuras. Siekiant tęsti šias veiklos efektyvumo iniciatyvas ir didinti paslaugų efektyvumą, numatoma išnaudoti jau sukurtą ir funkcionuojančią bendradarbiavimo formą bei nustatytas gyventojų sveikatos problemas spręsti bendrai.

Galimybės ir grėsmės

Galimybės:

- Rail Baltiją ir Via Baltica transporto koridorių teikiamas ekonominės, logistikos ir pramonės plėtros potencialas;
- Auganti gyventojų perkamoji galia ir turizmo sektoriaus augimas;
- Didėjantis susidomėjimas ir įsitraukimas į visuomenės sveikatos veiklas.

Logistika ir transporto sektorius turi didžiulę įtaką ekonomikos augimui ir teigiamai veikia investicijų pritraukimą²¹. Tad būtina išnaudoti Rail Baltica ir Via Baltica koridorių, kertančių Marijampolės regioną, teikiamą plėtros potencialą investicijoms pritraukti.

Turizmo sektoriuje sukurta pridėtinė vertė šalyje 2010–2019 m. laikotarpiu augo 46,8 proc., dėl pandemijos ir įvestų judėjimo bei veiklos ribojimų 2020 m. krito apie 43 proc., o 2021 m. vėl augo 17 proc. (iki 894,2 mln. Eur) ir siekė 1,7 proc. šalies BVP praėjusių metų kainomis (52.809,5 mln. Eur). Auganti gyventojų perkamoji galia daro įtaką ir vietinio turizmo sektoriaus augimui – vietinių turistų (turistas – lankytojas, kuris kelionėje apsistoja bent vienai nakčiai) išlaidos²² šalyje kasmet didėjo ir ypač ženkliai išaugo pastaraisiais metais – nuo 204,8 mln. eurų 2019 m. iki 371 mln. eurų 2022 m., tą patvirtina ir kasmet augančios vietinių turistų vidutinės dienos išlaidos – nuo 27,9 eurų 2019 m. iki 46,9 eurų 2022 m. (4 priedas).

²⁰ Ramunė Narkūnienė, Lietuvos turizmo sektoriaus plėtros tendencijų modeliavimas didinant turistinių regionų konkurencingumą darnios plėtros kontekste, daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba (S 003), Vilnius, 2022. Mykolo Romerio universitetas, p. 150, https://www.mruni.eu/wp-content/uploads/2022/02/Ramute-Narkuniene_disertacija_MRUweb.pdf;

²¹ Transporto sektoriaus įtakos Lietuvos ekonomikai bei gyvenimo kokybei studija,

https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Teisine_informacija/Tyrimai_ir_analizes/gatutine_ataskaita.pdf;

²² Valstybės duomenų agentūra;

Ilgėjanti gyvenimo trukmė lemia visuomenės teigiamą požiūrį į sveiką gyvenseną, įsitraukimą į įvairias sveikatinimo veiklas (remiantis Marijampolės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaita²³, 2020 m. sveikatos ugdymo ir mokymo renginių / konsultacijų dalyvių skaičius siekė 12.428 asmenis, 2022 m. – 14.687 asmenis).

Grėsmės:

- Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai;
- Nestabili geopolitinė situacija;
- Senstanti visuomenė.

Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai šalies viduje (vis didesnė šalies BVP dalis sukuriama didžiuosiuose šalies miestuose) sudaro nepalankias konkurencines sąlygas, tad Marijampolės regiono konkurencija su didžiais miestais nėra lygiavertė. Regiono savivaldybėms grėsmę kelia augantis didžiųjų šalies miestų ir jų žiedinių savivaldybių patrauklumas kurtis naujiems gyventojams (ypač jaunoms šeimoms, baigę studijas asmenys pasilieka gyventi) ir vystyti verslus, migraciją į didžiuosius miestus skatina ir kokybiškesnės viešosios paslaugos, ir konkurencingesnė darbo rinka juose, regione gyventojų skaičius mažėja bei atitinkamai mažėja ekonominių veiklų koncentracija.

Tiek Lietuva, tiek Marijampolės regionas, vertinant geopolitinį kontekstą, yra nepalankioje geografinėje padėtyje. Nuo 2022 m. pavasario pasaulio žiniasklaidoje²⁴ daug dėmesio buvo skiriama Lietuvos saugumo klausimams. Suvalkų koridoriumi vadinamas geopolitiškai svarbus apie 80 km ilgio sausumos ruožas, tarp Kaliningrado srities ir Baltarusijos, besidriekiantis Lenkijos–Lietuvos pasieniu, laikomas silpniausia NATO vieta Baltijos regione. Tad geopolitinė situacija kelia grėsmę bendram šalies ir Marijampolės regiono saugumui, o taip pat tolesniam vystymuisi tiek investicijų pritraukimo, tiek turizmo plėtros srityje.

Visuomenės senėjimas lemia didesnius lūkesčius sveikatos priežiūros sistemai ir didesnę finansinių, žmogiškųjų išteklių poreikį. Globalūs naujų infekcinių ligų proveržiai, atsparumas antibiotikams reikalauja taikyti daugiau gyventojų sąmoningumą, visuomenės sveikatą skatinančias priemones taip sumažinant grėsmių įtaką regiono ir šalies potencialui.

Teritorijos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

Problema: menkas regiono ekonomikos aktyvumas ir nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas.

²³ Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2022 metų veiklos ataskaita, <https://www.marijampolesvsb.lt/administracine-informacija/>;

²⁴ The most dangerous place on earth, <https://www.politico.eu/article/suwalki-gap-russia-war-nato-lithuania-poland-border/>;

NATO Must Prepare to Defend Its Weakest Point — the Suwalki Corridor, <https://foreignpolicy.com/2022/03/03/nato-must-prepare-to-defend-its-weakest-point-the-suwalki-corridor/>;

The Russians could come any time: fear at Suwalki Gap on EU border, <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/25/russians-could-come-any-time-fear-suwalki-gap-eu-border/>;

Tourism in Lithuania – Vilnius and the Fear of Russian Aggression, <https://www.youtube.com/watch?v=jw3cIRIzJOQ>;

Silpnybės	Stiprybės
Menkas regiono investicinis patrauklumas, (investicijų pritraukimui tinkamų ir greitai išvystomų teritorijų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas)	Sėkminga patirtis regione pritraukiant stambius investuotojus
Neišnaudotas regiono turizmo potencialas (lankymui pritaikytų turizmo objektų trūkumas, neišvystytos bendros rinkodaros priemonės ir skaitmeninių sprendinių trūkumas)	Turizmo ištekliai, bendras kultūrinis–istorinis identitetas ir regiono turizmo informacinių centrų bendradarbiavimo potencialas
Nepakankamas visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumas	Sukurtas visuomenės sveikatos paslaugas teikiančių įstaigų tinklas ir susiklosčiusi bendradarbiavimo praktika
Galimybės	Grėsmės
Rail Baltica ir Via Baltica transporto koridorių teikiamas ekonominės, logistikos ir pramonės plėtros potencialas	Didėjantys socialiniai ekonominiai skirtumai
Auganti gyventojų perkamoji galia ir turizmo sektoriaus augimas	Nestabili geopolitinė situacija
Didėjantis susidomėjimas ir įsitraukimas į visuomenės sveikatos veiklas	Senstanti visuomenė

Siekiant pašalinti investicijų pritraukimui tinkamų pramoninės ir komercinės paskirties teritorijų išvystymo trūkumus, pritraukti investuotojus ir švelninti socialinių ekonominių skirtumų šalies viduje įtaką, planuojama įgyvendinti investicinius veiksmus, kuriais numatoma šalinti infrastruktūros trūkumus bei neinvesticinius veiksmus, kuriais numatoma bendras Marijampolės, kaip pakankamą darbo jėgos potencialą, gerą pasiekiamumą ir išvystytą transporto infrastruktūrą turinčio ir investuotojams žinomo regiono viešinimas. Tai leistų geriau išnaudoti Rail Baltica ir Via Baltica transporto koridorių teikiamą naudą ekonomikai, logistikos bei pramonės plėtros potencialą ir taip sumažinti grėsmę dėl socialinių ekonominių skirtumų didėjimo.

Siekiant kuo pilniau panaudoti regiono turistinį potencialą, gamtinius bei istorinius išteklius ir turimas kompetencijas regione bei taip pritraukti turistų srautus į Marijampolės regioną ir pasinaudoti turizmo sektoriaus ir gyventojų perkamosios galios augimo galimybėmis bei mažinti geopolitinės situacijos žalą regiono turizmo sektoriui, numatoma pritaikyti turizmo infrastruktūrą lankymui, vykdyti bendras rinkodaros priemones ir diegti regiono žinomumą didinsiančius skaitmeninius sprendinius.

Pasitelkiant regiono visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo praktiką bendradarbiaujant, numatoma bendrai organizuoti šių paslaugų teikimą, mažinant grėsmes dėl senstančios visuomenės ir kartu išnaudojant galimybes, susijusias su didėjančiu gyventojų susidomėjimu ir įsitraukimu į sveikos gyvensenos skatinimo veiklas.

II SKYRIUS

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI IR JŲ VERTINIMO RODIKLIAI

Tikslas (-ai)	Poveikio	Poveikio rodiklio (-ių)	Uždaviniai	Uždavinių rezultato rodikliai	Uždavinių rezultato rodiklių
---------------	----------	-------------------------	------------	-------------------------------	------------------------------

1	rodiklis (-iai)	reikšmės			6	7	reikšmės		
		Pradinė	Tarpinė	Siekiamą			8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius bei padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų), procentai	62,8 (2020)	67,8 (2025)	69,7 (2030)	Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0	51,55
						R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, vartotojai per metus	0	0	200
						Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius	0	0	1
	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus, tūkst. Eur	15,9 (2019)	18,7 (2025)	24,4 (2030)	Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai	0	0	154,70
						R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius	0	0	8 800
						R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius	0	0	4 300
	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį, procentai	36,4 (2020)	28,7 (2025)	21,9 (2030)	Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą	Bendrai teikiamų viešųjų paslaugų skaičius	0	0	1
						R.S.2.3523 Asmenų, po dalyvavimo veiklose pagerinusių sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis	0	0	80
	Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas), mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	333 (2020)	250 (2025)	182 (2030)	Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą	R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis	0	0	80

IV SKYRIUS INTEGRUOTO POŽIŪRIO APRAŠYMAS

<p>Strategijos atitiktis integruotą požiūrį užtikrinantiems principams</p>	<p>Veiksmis prisidedama prie efektyvesnio dviejų ar daugiau Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybių funkcijų vykdymo</p>	<p>Įgyvendinant FZ strategiją integruotas požiūris įgyvendinamas planuojant veiksmus, kurias prisidedama prie šių Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybių funkcijų vykdymo:</p> <p>Uždavinio „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymas ir šios veiklos skatinimas (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 p.). <p>Uždavinio „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sąlygų verslo ir turizmo plėtrai sudarymas ir šios veiklos skatinimas (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 38 p.). <p>Uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pirminė asmens ir visuomenės sveikatos priežiūra (įstaigų steigimas, reorganizavimas, likvidavimas, biudžetinių įstaigų išlaikymas), išskyrus visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimą ir visuomenės sveikatos stebėseną (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 17 p.); - savivaldybių sveikatinimo priemonių planavimas ir įgyvendinimas; parama savivaldybės gyventojų sveikatos priežiūrai (Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 18 p.); - visuomenės sveikatos priežiūra savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimas, visuomenės sveikatos stebėseną (Vietos savivaldos įstatymo 7 str. 32 p.).
	<p>Iš kiekvienam uždaviniui priskirtų veiksmų visumos naudą gaus tikslinės grupės dviejose ar daugiau tarpusavyje besiribojančiose ir socialiniais ir (ar)</p>	<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ numatoma Marijampolės, Vilkaviškio ir Šakių rajonų savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus (1.1.1.–1.1.4.) kuriais bus šalinami investicijų pritraukimui reikiamos infrastruktūros trūkumai ir didinamas viešosios paslaugos efektyvumas. Atsižvelgiant į regiono dydį, kompaktiškumą numatoma vykdyti neinvesticinius veiksmus (reglamentavimas, komunikacija, analizė) (1.1.5.) – regiono investicinio potencialo pristatymas ir investuotojų pritraukimo veiklų vykdymas regiono savivaldybėms bendradarbiaujant ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmų įgyvendinimo naudą gaus Marijampolės, Vilkaviškio ir Šakių rajonų savivaldybių bei viso regiono gyventojai, mažos ir vidutinės įmonės.</p>

	<p>ekonominiiais ryšiais susijusiose arba potencialiai tokiais ryšius galinčiose suformuoti savivaldybėse</p>	<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ numatoma Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Vilkaviškio rajono ir Šakių rajono savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus (1.2.1.–1.2.17.), kuriais gamtos ir kultūros objektai bus pritaikyti lankymui bei didinamas viešosios paslaugos efektyvumas, o vykdant neinvesticinius veiksmus (reglamentavimas, komunikacija, analizė) (1.2.18.) numatoma įtvirtinti regiono turizmo informacijos centrų bendradarbiavimą, formuoti regioninius turizmo maršrutus, vykdyti marketingo ir kitas viešinimo veiklas pristatant Marijampolės regioną ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmų įgyvendinimo naudą gaus Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Vilkaviškio rajono ir Šakių rajono savivaldybių gyventojai, mažos ir vidutinės įmonės, turizmo paslaugų teikėjai, turizmo informacijos centrai, turistai.</p>	
		<p>Įgyvendinant veiksmus pagal uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ numatoma vykdyti investicinį veiksma (1.3.1.), teikiant visuomenės sveikatos priežiūros ir stiprinimo paslaugas regione. Paslaugos būtų teikiamos pasinaudojant jau suformuota praktika ir bendradarbiaujant dviem savivaldybėms – Kalvarijos ir Marijampolės (neinvesticiniai veiksmai nenumatomi, nes bendradarbiaujama 2010 m. balandžio 9 d. sutarties Nr. TS-12 „Marijampolės ir Kalvarijos savivaldybių bendradarbiavimo sutartis dėl visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo“ pagrindu) ir užtikrinant bendrą paslaugų teikimą. Šio uždavinio veiksmo įgyvendinimo naudą gaus Kalvarijos ir Marijampolės savivaldybių gyventojai.</p>	
<p>Veiksmai įgyvendinami taikant integruotą teritorinių investicijų metodą</p>		<p>Pagal FZ strategijos uždavinius „Pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui“ ir „Paskatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant regiono turistinius išteklius“ numatoma vykdyti veiksmus prisidedant prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 5 prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ 5.2. uždavinio „Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą kitose nei miestų teritorijose“ įgyvendinimo.</p> <p>Pagal FZ strategijos uždavinį „Padidinti visuomenės sveikatos paslaugų efektyvumą“ numatoma vykdyti veiksmus prisidedant prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ 4.8. uždavinio „Suteikti daugiau vienodų galimybių už prieinamą kainą laiku gauti kokybiškas ir tvarias paslaugas, įskaitant paslaugas, kuriomis skatinamos galimybės gauti būstą ir į asmenį orientuotą priežiūrą, įskaitant sveikatos priežiūrą; modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, be kita ko, skatinti, kad būtų suteikta galimybė naudotis socialine apsauga, daugiau dėmesio skiriant vaikams ir palankių sąlygų neturinčioms grupėms; gerinti sveikatos priežiūros sistemų ir ilgalaikės priežiūros paslaugų efektyvumą, taip pat ir neįgaliesiems, rezultatyvumą ir tvarumą“ įgyvendinimo.</p> <p>Įgyvendinant FZ strategiją bus siekiama pasinaudoti ir kitais ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos šaltiniais,</p>	

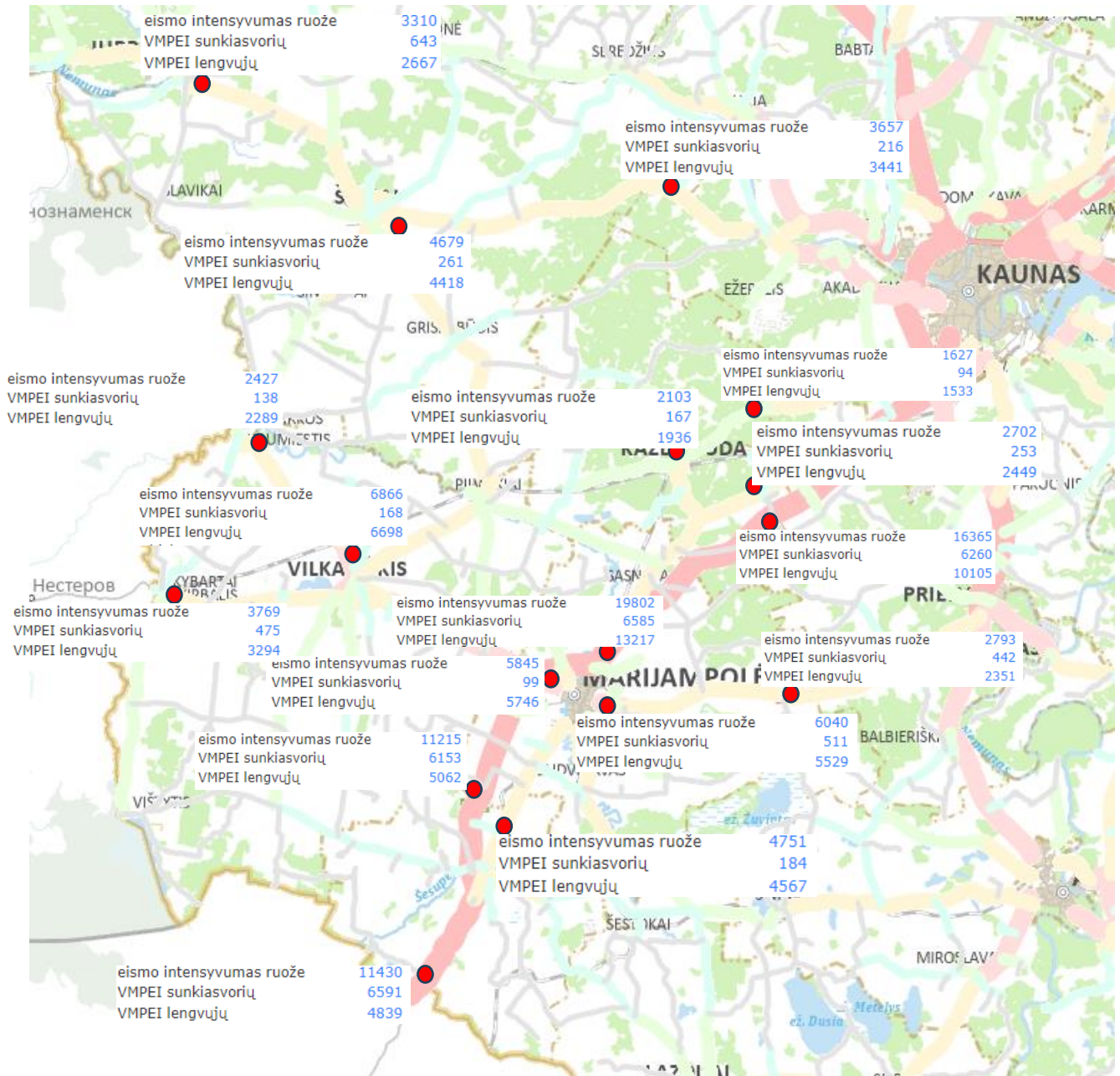
		inicijuojant projektus, prisidedančius prie strategijos tikslo pasiekimo ir uždavinių įgyvendinimo. Bus ieškoma galimybių pasitelkti kitus finansavimą (pvz. INTERREG, Erasmus+ ir kt.).
--	--	--

V SKYRIUS PARTNERIŲ DALYVAVIMAS RENGIANČIŲ IR ĮGYVENDINANČIŲ STRATEGIJĄ

Partnerių dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant Strategiją aprašymas		
Etapas	Įtraukimo priemonės	Dalyviai
Strategijos rengimas	1. Į FZ strategijos rengimą įtraukta Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupė ²⁵ : FZ strategija pristatyta ir aptarta Partnerių grupės 2023 m. spalio 30 d. ir 2024 m. sausio 23 d. posėdžiuose.	Partnerių grupė
	2. Konsultacijos su visuomene savivaldybių interneto svetainėse: 2024 m. sausio mėn. Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybių interneto svetainėse paskelbtas FZ strategijos projektas, sudarant galimybes visuomenei susipažinti su FZ strategijos projektu ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	3. Konsultacijos su visuomene Marijampolės regiono plėtros tarybos interneto svetainėje: 2024 m. sausio mėn. paskelbtas FZ strategijos projektas, sudarant galimybes visuomenei susipažinti su FZ strategijos projektu ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	4. Viešas pristatymas: 2024 m. sausio 25 d. MS Teams platformoje surengtas viešas susirinkimas FZ strategijos pristatymui sudarant galimybę visuomenei teikti pasiūlymus dėl FZ strategijos projekto.	Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
Strategijos įgyvendinimas	1. Numatoma kasmet vis kitoje FZ savivaldybėje rengti po renginį (forumą) FZ strategijos veiksmų viešinimui, kuriame galėtų dalyvauti Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos, Partnerių grupės nariai, nevyriausybinių organizacijų, socialinių ekonominių partnerių, visuomenės atstovai.	Partnerių grupė, Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė
	2. Numatoma kasmet parengti po pranešimą apie FZ strategijos įgyvendinimą ir talpinti savivaldybių ir Marijampolės regiono plėtros tarybos interneto svetainėse, sudarant galimybės Partneriams ir visuomenei teikti pasiūlymus dėl FZ strategijos tobulinimo.	Partnerių grupė, Nevyriausybinių organizacijų, socialiniai ekonominiai partneriai, visuomenė

²⁵ Vadovaujantis Regioninės plėtros įstatymo 23 straipsnio 10 dalimi, Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegija 2021 m. gegužės 12 d. sprendimu Nr. S-4 „Dėl Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupės sudarymo ir personalinės sudėties patvirtinimo“ iš darbdavių, profesinių sąjungų organizacijų, Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka atrinktų į Lietuvos Respublikos trišalę tarybą, Nevyriausybinių organizacijų tarybos ir Nacionalinės bendruomeninių organizacijų tarybos atstovų sudarė patariamąją Marijampolės regiono plėtros tarybos kolegijos partnerių grupę

Vidutinio metinio paros eismo intensyvumo duomenys Marijampolės regione¹

¹ Susisiekimo ministerija, Eismo sąlygų žemėlapis, <https://eismoinfo.lt/#/>

Marijampolės regiono socialiniai ekonominiai rodikliai¹

1 lentelė. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

Savivaldybė	Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	655	815	919	1.297	1.041	1.163
Kazlų Rūdos	1.266	1.000	2.138	3.725	2.186	3.755
Marijampolės	2.086	1.862	2.363	2.370	1.962	2.605
Šakių rajono	1.033	1.094	1.314	949	1.248	1.475
Vilkaviškio rajono	610	655	485	589	1.124	1.012

2 lentelė. Mėnesinis darbo užmokestis (bruto, su individualiosiomis įmonėmis) Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

Savivaldybė	Darbo užmokestis (mėnesinis), Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	566,7	610,4	641,7	922,1	1.064,6	1.192,3
Kazlų Rūdos	733,2	805,7	885,3	1.159,7	1.228,7	1.337,0
Marijampolės	654,8	701,6	773,4	1.094,3	1.216,3	1.314,5
Šakių rajono	610,7	663,7	721,5	1.041,3	1.131,7	1.218,1
Vilkaviškio rajono	582	625,8	697,6	942,8	1.073,5	1.172,7

3 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Marijampolės regiono savivaldybėse 2016–2021 m.

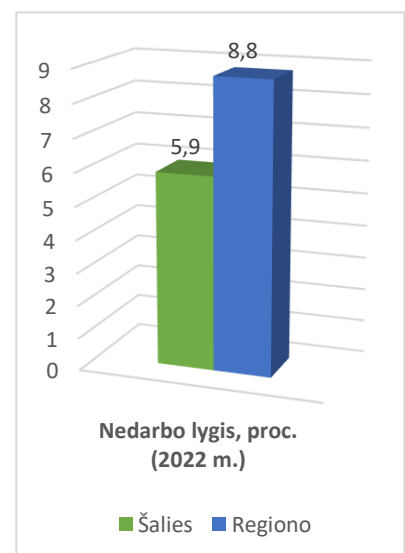
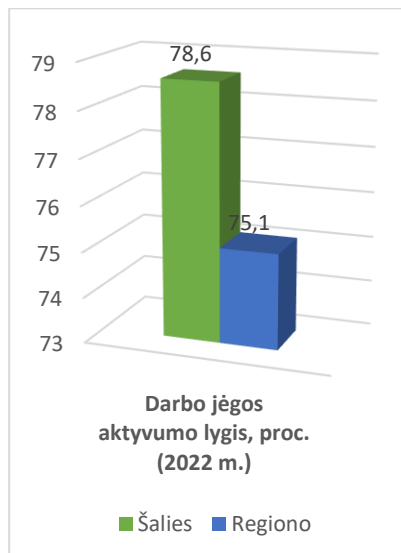
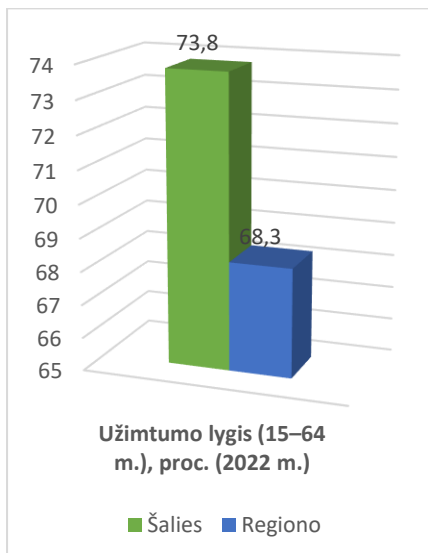
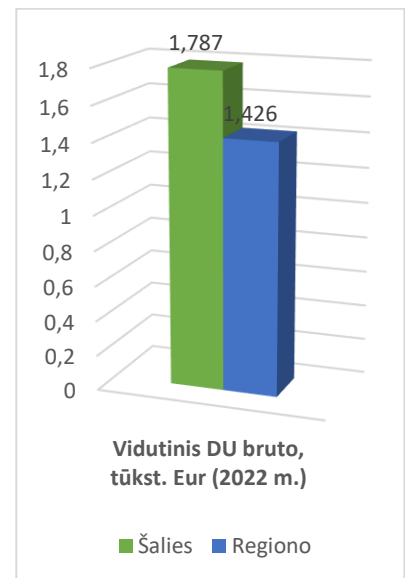
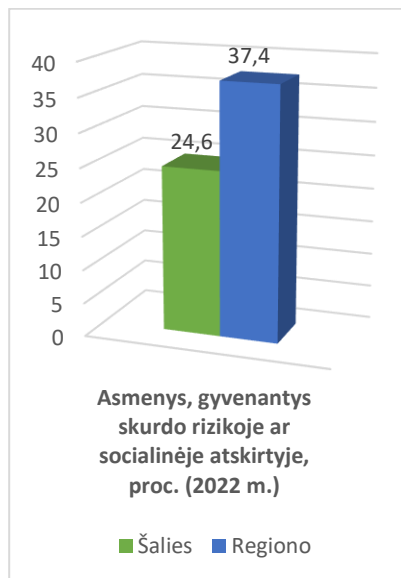
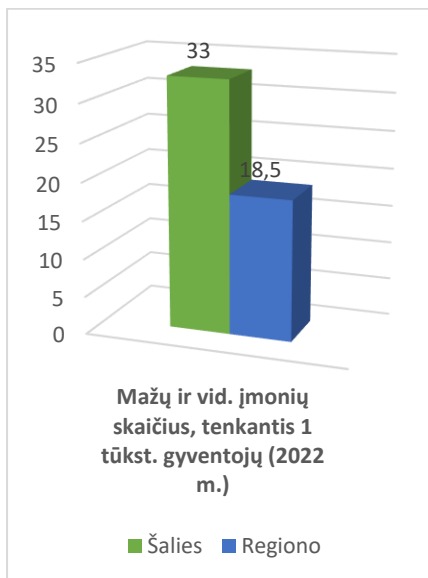
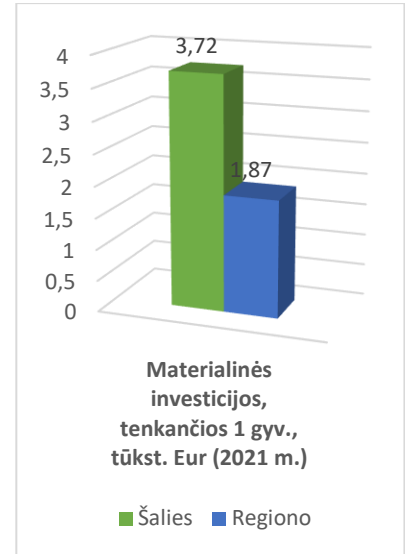
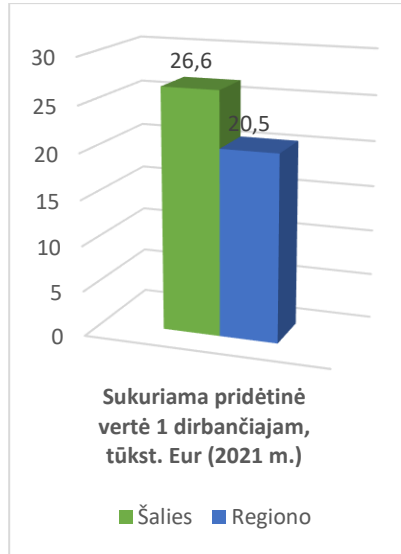
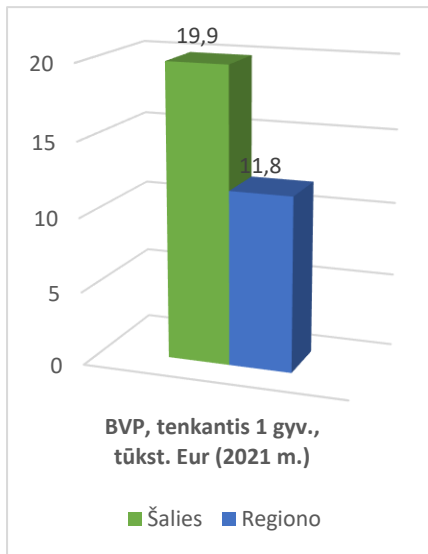
Savivaldybė	Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, laikotarpio pabaigoje, Eur					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalvarijos	45	104	265	658	404	421
Kazlų Rūdos	2.206	7.223	5.085	2.916	2.943	2.921
Marijampolės	433	619	1.532	1.676	1.391	1.396
Šakių rajono	521	608	696	797	499	641
Vilkaviškio rajono	110	161	116	210	280	381

4 lentelė. BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, palyginti su šalies vidurkiu, 2016–2021 m.

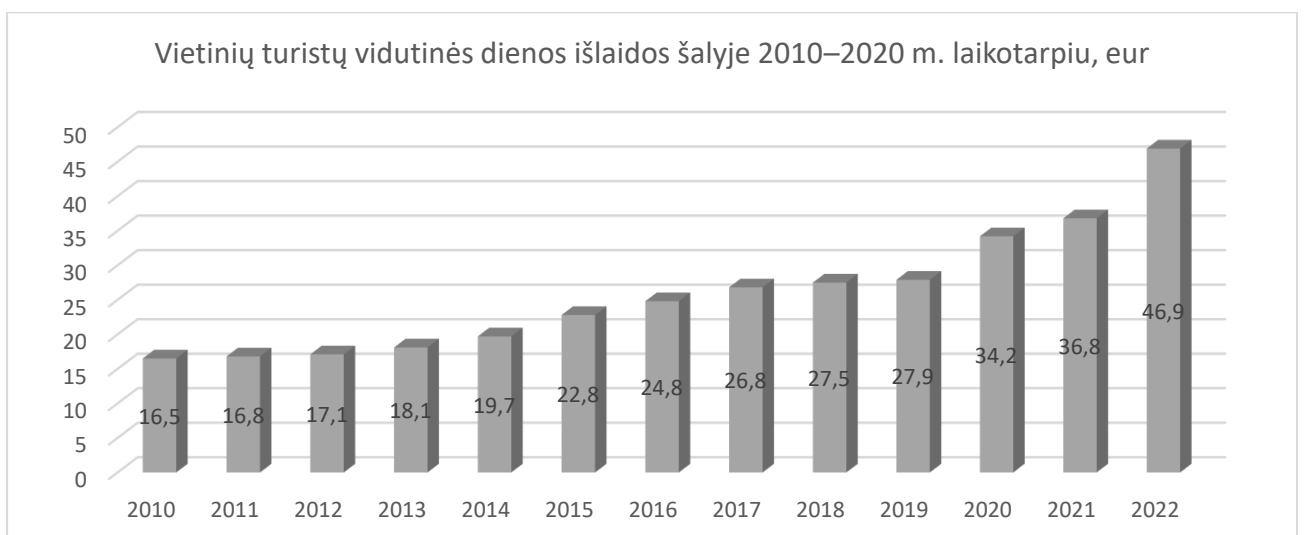
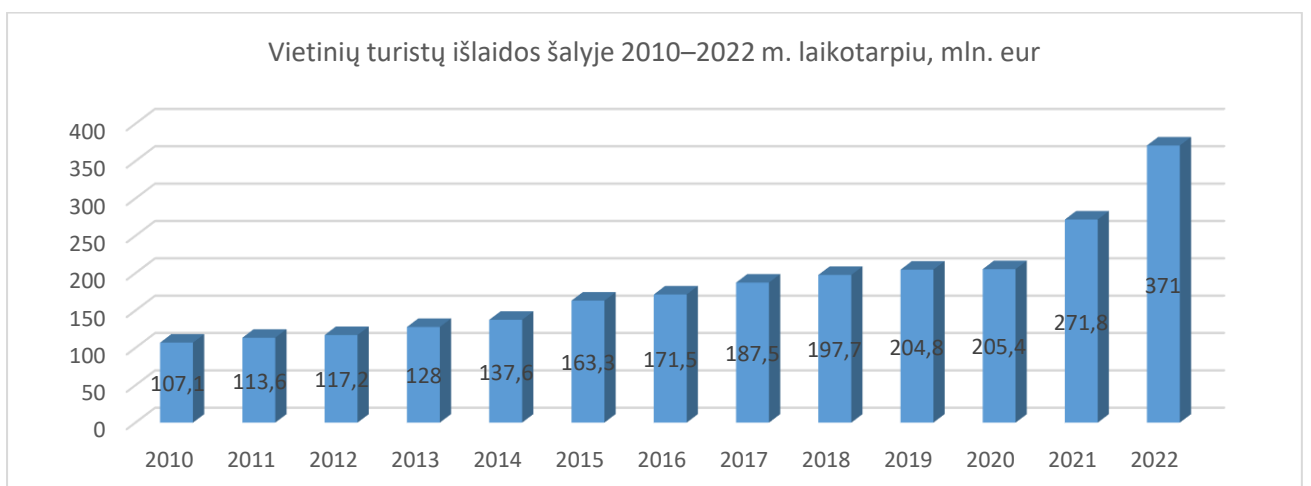
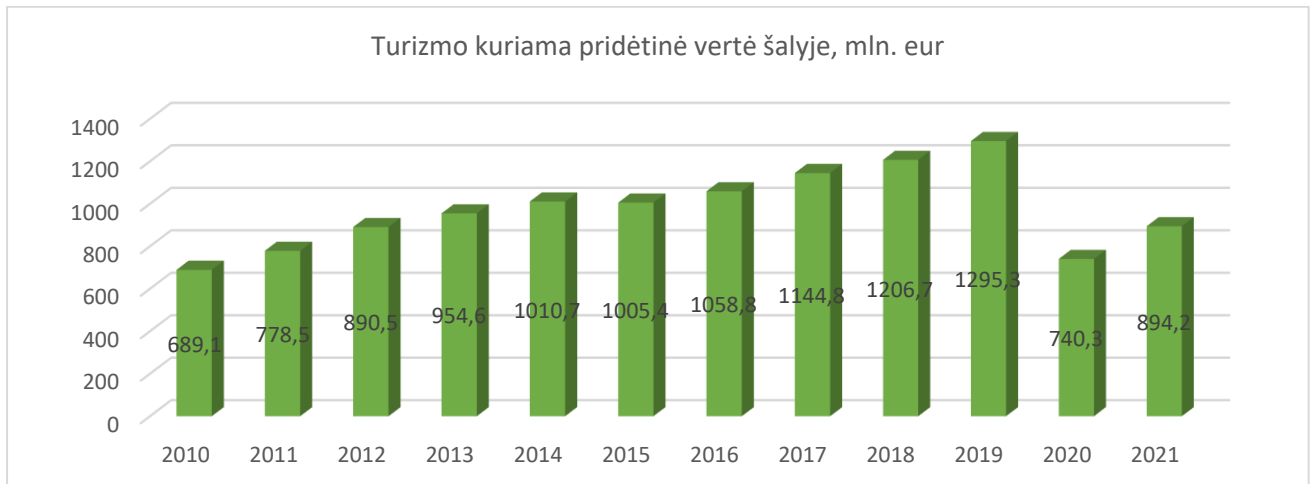
Apskritis	BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, palyginti su šalies vidurkiu, proc.					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Marijampolės apskritis	59,4	60,7	58,8	59,4	61,6	59,2

¹ Valstybės duomenų agentūra

Marijampolės regiono ir šalies socialinių ekonominių rodiklių palyginimas¹

¹ Valstybės duomenų agentūra

Turizmo rodikliai¹¹ Valstybės duomenų agentūra